

Bohusläns museum

RAPPORT 2021:35

Förundersökning vid väg 165

Arkeologisk förundersökning
L2020:6443, 6442, 6441, L2019:7623 samt 7620
Svarteborgs, Mo och Naverstads socknar
Tanums och Munkedals kommuner
Mattias Frisk & Oscar Ortman

Bohusläns museum RAPPORT 2021:35

Förundersökning vid väg 165

Arkeologisk förundersökning

L2020:6443, 6442, 6441, L2019:7623 samt 7620

Svarteborgs, Mo och Naverstads socknar

Tanums och Munkedals kommuner

Mattias Frisk & Oscar Ortman

**BOHUSLÄNS
MUSEUM**

Bohusläns museum
Museigatan 1
Box 403
451 19 Uddevalla
tel 0522-65 65 00
info@bohuslansmuseum.se
www.bohuslansmuseum.se

ISSN 1650-3368

Författare Mattias Frisk, Oscar Ortman

Redaktör rapportserie Magnus Rolöf

Grafisk form Lisa K Larsson

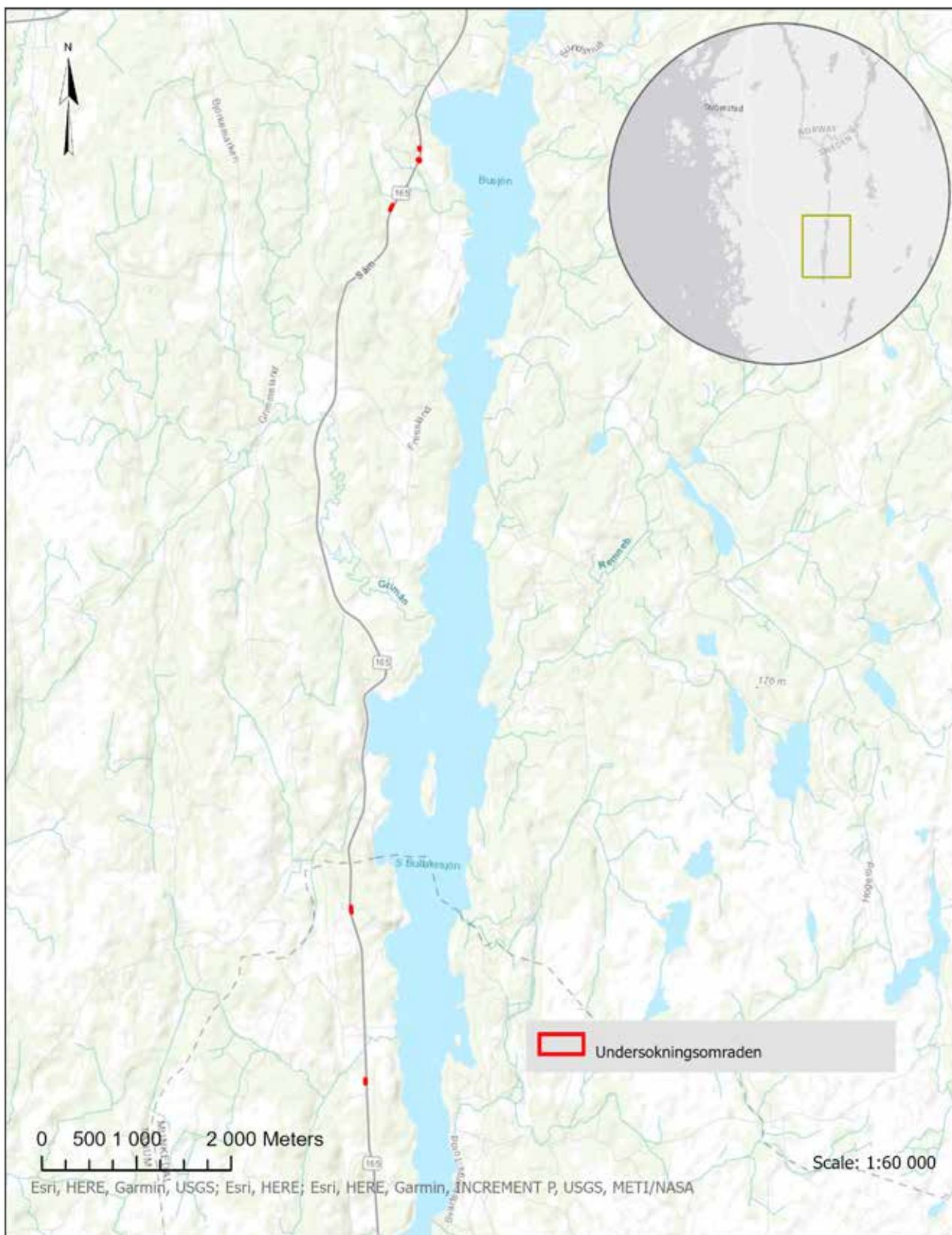
Layout och teknisk redigering Magnus Rolöf

Omslagsbild Foto av Mattias Frisk, Bohusläns museum. Bilden visar väg 165 sträckning sedd från söder, i höjd med Skåneröd (L2019:7620).

Upphovsrätt Om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY. <http://creativecommons.org>
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket medgivande 90.8012

Innehåll

Sammanfattning.....	6
Bakgrund.....	6
Landskapsbild.....	6
Natur och kulturlandskap.....	6
Fornlämningsmiljö.....	6
Tidigare undersökningar.....	8
Syfte och frågeställningar.....	8
Metod.....	9
Genomförande.....	9
Resultat.....	9
Boplats L2020:6443.....	11
Boplats L2020:6442.....	11
Boplats L2020:6441.....	11
Boplats L2019:7623.....	14
Boplats L2019:7620.....	17
Resultat gentemot undersökningsplanen.....	19
Materialets potential.....	20
Riktade frågeställningar.....	20
Slutsatser samt åtgärdsförslag.....	20
Referenser.....	21
Tekniska och administrativa uppgifter.....	22
Bilagor.....	22

Figur 1. Karta med platsen för undersökningen markerad. Grundkarta ESRI. Skala 1:60 000.

Figur 2. Karta med platsen för undersökningsområde L2020:6443, 6442, 6441 samt närliggande lämningar markerade. Grundkarta ESRI. Skala 1:10 000.

Sammanfattning

Inför Trafikverkets planerade arbetsföretag och underhållsarbete av väg 165, sträckningen Tingvall–Hällevadsholm, har arkeologer från Bohusläns museum genomfört en arkeologisk förundersökning av fem berörda boplatser i enlighet med Länsstyrelsens beslut, dnr 431-10357-2021. Respektive boplatser hade påträffats vid två föregående utredningar genomförda 2019 och 2020 av Picea Kulturarv.

Vid förundersökningen kunde anläggningar av förhistorisk karaktär konstateras. Endast två fynd; två flintavslag, påträffades under förundersökningen och båda vid boplatser L209:7623. Dessa dokumenterades endast men tillvaratogs ej. Lämningarnas karaktär samt de makrofossilprover som togs visade på att boplatserna utgjorde forntida boplatsermiljöer och dateras över en vid tidshorisont från cirka 7100 f.Kr. till cirka 1000 f.Kr. Av de fem boplatserna bedöms L2020:6441 vara undersökt och borttagen. L2019:7620 bedöms vara delundersökt men förstörd av väg 165. Återstående tre boplatser; L2020:6442, 6443 samt L2019:7620, bedöms delundersökta inom ramen för det aktuella arbetsföretaget men förblir fornlämningar.

Bakgrund

Inför Trafikverkets planerade arbetsföretag av väg 165, sträckan Hällevadsholm–Tingvall, har arkeologer från Bohusläns museum genomfört en arkeologisk förundersökning. Det planerade arbetsföretaget innefattar bland annat förstärkning av vägen samt dikesåtgärder, och tidigare genomförda arkeologiska utredningar har i och med detta beaktats och inarbetats i vägförslaget för att så långt som möjligt begränsa ingrepp i berörda fornlämningar. Då undersökningsområdena längs med den berörda vägsträckan är utspridda längs med en cirka 10 kilometer lång sträcka kan förundersökningen för enkelhetens skull delas upp i två områden; ett nordligt område bestående av fornlämningarna L2020:6443, 6442 och 6441, samt ett sydligt område bestående av L2019:7623 och 7620.

Få arkeologiska uppdrag har företagits längs med väg 165, och vid den aktuella sträckan har endast arkeologiska utredningar företagits; dels en utredning, etapp 1, utförd av Bohusläns museum 2019 samt två utredningar steg 2, utförda av Picea Kulturarv 2019 samt 2020 vid vilka sammanlagt fem boplatser påträffades och sedermera kom att ingå i den aktuella förundersökningen.

Landskapsbild

Nedan presenteras i korthet det natur- och kulturlandskap, samt den fornlämningsmiljö som återfinns i anslutning till de fornlämningar och undersökningsområden som förundersökningen innefattar. En mer djupgående och omfattande bild av natur- och kulturlandskapet samt fornlämningsbilderna längs med väg 165 återfinns i Bohusläns museums rapport 2019:03 (Hernek & Pajusi 2019).

Natur och kulturlandskap

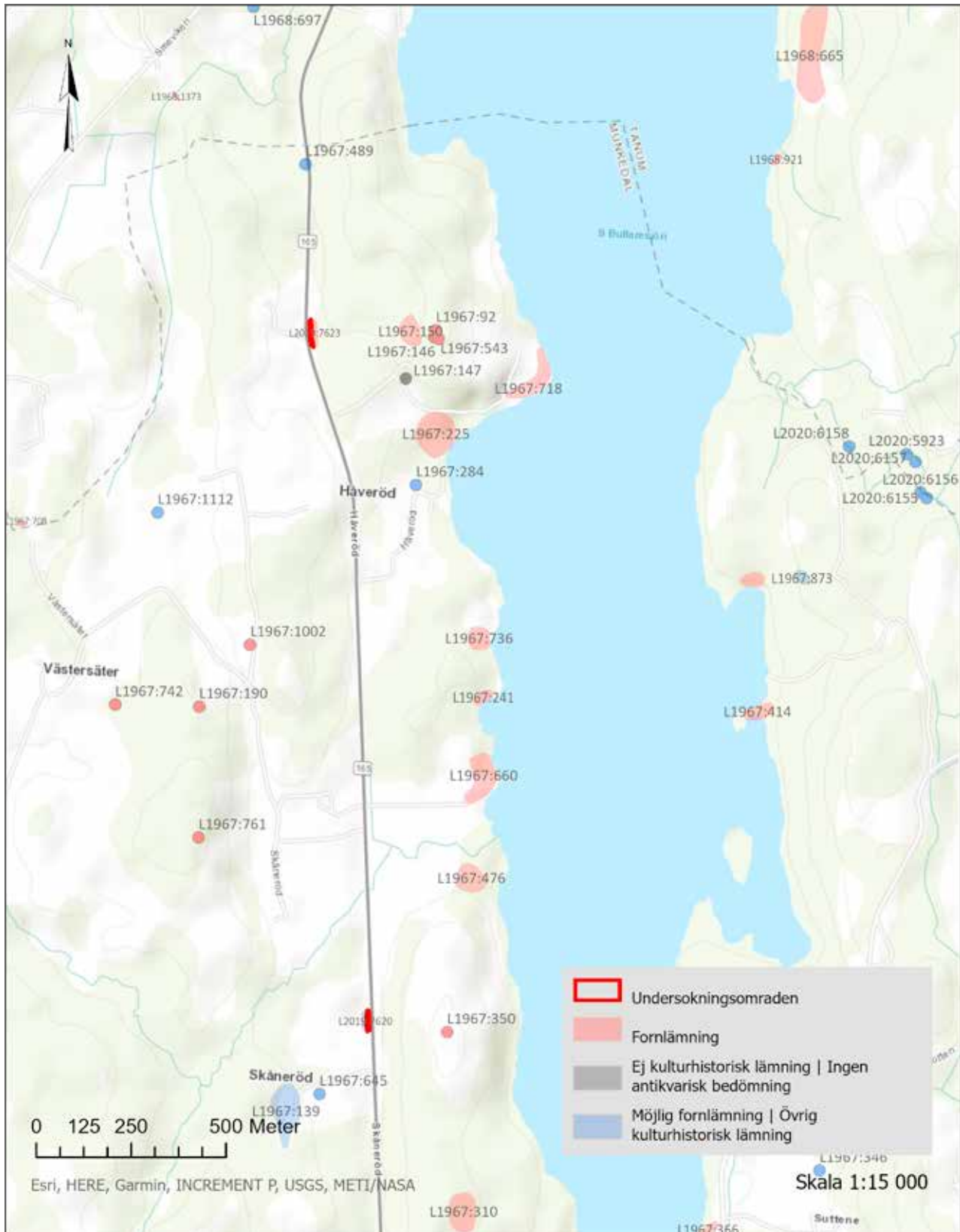
Väg 165 löper parallellt med Norra och Södra Bullaresjön. Landskapet är ett böljande, småbrutet jordbrukslandskap. Bullaresjöarna i sig utgörs av en 30 kilometer lång sprickdal och sträcker sig från Hällevadsholm i söder till den norska gränsen i norr där Enningdalsälven tar vid, vars utlopp återfinns i Idefjorden. Strax norr om det norra undersökningsområdet, vid Långevall, delas sjön av i sin norra och södra del genom en isälvsavlagring.

De uppodlade markerna längs med väg 165 sträckning är främst belägna längs med låglandet och slätterna vid sprickdalen, medan de högre belägna delarna av landskapet är sparsamt bebyggda och domineras i stället av skog- och myrmark. Kulturlandskapet i området uppvisar en lång kontinuitet i form av lämningar från stenålder till medeltid i form av boplatser, gravar och gravfält, by- och gårdsmiljöer samt kyrkor.

Fornlämningsmiljö

Fornlämningsmiljön i anslutning till det norra undersökningsområdet, innefattande boplatserna L2020:6443, 6442 samt 6441, domineras främst av historiska och förhistoriska boplatser samt förhistoriska gravar. Strax norr om detta område finns uppgift om två gravhögar (L1969:8285) som sannolikt förstördes i och med anläggandet av vägen under 1930-talet. Likaså återfinns ett antal gravar i form av högar och stensättningar några få hundra meter längre norrut (se exempelvis L1969:8108, 8109, 7973 samt 8562) samt ett gravfält (L1968:1603). Väster om undersökningsområdena återfinns också historiska by-/gårdstomter (såsom L1969:8953 samt 8403) och öster om undersökningsområdena påträffas ett antal kustbundna, förhistoriska boplatser (se L1968:2552, 2624, 1842 och 2606). Söder om området återfinns ett större kluster av förhistoriska gravar (L1968:389, 750, 822 och 1448), ett större gravfält (L1969:8661), förhistoriska boplatser (bland andra L1969:9031, 7900 och

Figur 3. Karta med platsen för undersökningsområde L2019:7620, 7623 samt närliggande lämningar markerade. Grundkarta ESRI. Skala 1:15 000.

7976) samt historiska by-/gårdstomter (se L1969:7888 och 8570).

I anslutning till det södra undersökningsområdet, innefattandes boplatserna L2019:7623 samt 7620, är fornlämningsbilden lik det norra, om än något större tonvikt på historiska by-/gårdstomter (såsom L1968:824, L1967:139, 150 och 661). Likaså förekommer också här ett antal förhistoriska boplatser samt en fornborg (*Kaneborg*, L1967:310) i anslutning till den höjdrygg, *Slottsberget*, som återfinns strax sydöst om L2019:7620. Områdets periferi kantas främst av ett stort antal, dels i kluster, dels spridda, förhistoriska gravar (L1968: 766, 1214, 1772) vilka främst är traditionellt belägna i höjdlägen och på åsryggar. Därtill tillkommer också övriga lämningstyper såsom en bro (L1968:1373), spridda fyndplatser och röjningsrösen.

Tidigare undersökningar

Utöver ett antal inventeringar i området har den aktuella vägsträckningen ej varit föremål för arkeologiska undersökningar. År 2018 företogs en utredning, etapp 1, av Bohusläns museum (Hernek & Pajusi 2019) vars resultat sedermera utgjorde grunden för två utredningar, etapp 2, utförda av Picea kulturarv. Dessa utredningar företogs under 2019, under vilken boplatserna L2019:7623 och 7620 påträffades, samt en fortsatt utredning under 2020 under vilken boplatserna L2020:6443, 6442 och 6441 påträffades (Grahm Danielsson & Kulbay 2020, Grahm Danielsson, Håkansdotter & Kulbay 2020).

Syfte och frågeställningar

Förundersökningens syfte är att fastställa och dokumentera fornlämningarnas karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt ta tillvara fornyfynd. Resultaten ska kunna användas av undersökare för att bedöma och beräkna omfattningen av en arkeologisk undersökning. Resultaten ska också kunna användas i företagarens planering. För boplatserna som omfattas av förundersökningen specificeras frågeställningarna enligt följande:

- Vad representerar de olika anläggningstyperna inom berörda områden, såsom aktiviteter, boplatser och/eller gravrelaterade anläggningar?
- Vilka kronologiska skikt uppvisas inom berörda delar av lämningarna? Hur daterar sig de olika aktiviteterna? Kan analyser och fynd belägga flera tidshorisonter?

- Hur ser anläggnings- och fyndfrekvensen ut inom respektive område?
- Kan ytterligare och mer daterande fynd konstateras exempelvis genom metalldetektering?
- Uppvisar fornlämningarna någon skadegrad?

För de historiska lämningarna (inom L2019:7623) är frågeställningarna specificerade som följande:

- Vad säger de arkivaliska källorna om en eventuell gård under tidig medeltid inom eller intill platsen?
- Går det att konstatera spår efter huskroppar och liknande? Hur bevarade är så fall dessa?
- Går det att belägga eventuella anläggningars karaktär och ålder?
- Hur ser fyndbilden ut utöver den redan påträffade keramiken inom området?

Nedan redogörs de generella frågeställningarna för respektive fornlämning.

Boplats L2020:6443

Fokus på vad och vilka aktiviteter anläggningarna representerar inom respektive område.

Boplats L2020:6442

Fokus på vad och vilka aktiviteter anläggningarna representerar inom respektive område.

Boplats L2020:6441

Fokus på vilka aktiviteter som kan kopplas till eventuella huskonstruktioner, samt antal byggnader.

Boplats L2019:7623

Fokus på om det förekommer lämningar efter en medeltida gård på platsen och hur dessa i så fall ter sig. Även fokus på om huruvida de förhistoriska lämningarna utgör delar av en sammanhållen grav och boplatsumiljö, eller om de ska ses som separata enheter i tid och rum.

Boplats L2019:7620

Fokus på vad och vilka aktiviteter anläggningarna inom området representerar.

Metod

Enligt Länsstyrelsens förfrågningsunderlag, samt Bohusläns museums undersökningsplan, formulerades metod enligt följande: Sökschaktning för att lokalisera lager, anläggningar och fynd. Utökade schakt för att kunna tolka och delundersöka ytor där så behövs. Hel- eller delundersökning av ett urval lager, anläggningar och fyndförande lager utifrån en samlad bedömning, anläggningsfrekvens och sök av eventuella huskonstruktioner görs. Gravanläggningar, stratigrafisk analys och fyndbedömning i förekommande fall. Ett urval anläggningar undersöks 50–100 procent för fyndanalys och provtagning. Provtagning av säkra kontexter, företrädesvis anläggningar. Allt fyndmaterial tillvaratas för analys och bedömning. Keramik och bränd lera specialregistreras för analys.

Undersökningsområdet kan i vissa fall inkludera befintlig väg, vägdike med mera, som i praktiken inte är möjligt att undersöka. Förklaringen till skillnaden mellan Länsstyrelsens undersökningsområde och Trafikverkets angivna intrång, utgörs av de marginaler som Länsstyrelsen menar behövs för att en meningsfull arkeologisk förundersökning ska kunna bedrivas. Det är alltså inte liktydigt med den del som ska tas bort i samband med ingreppet.

Fältarbetet dokumenteras genom Bohusläns museums system SIFT (Standard Integrated Field Technology) som är en kombinerad kontext- och genomförandedokumentation online i realtid med stöd av IDA och EFA. Samtliga beskrivningar inkorporeras i GIS-data och hanteras i geodatabas i AGOL-miljö (ESRI). Inmätningar med RTK-precision. Utöver detta sker digitalfotografering, i förekommande fall fotogrammetrisk dokumentation.

Genomförande

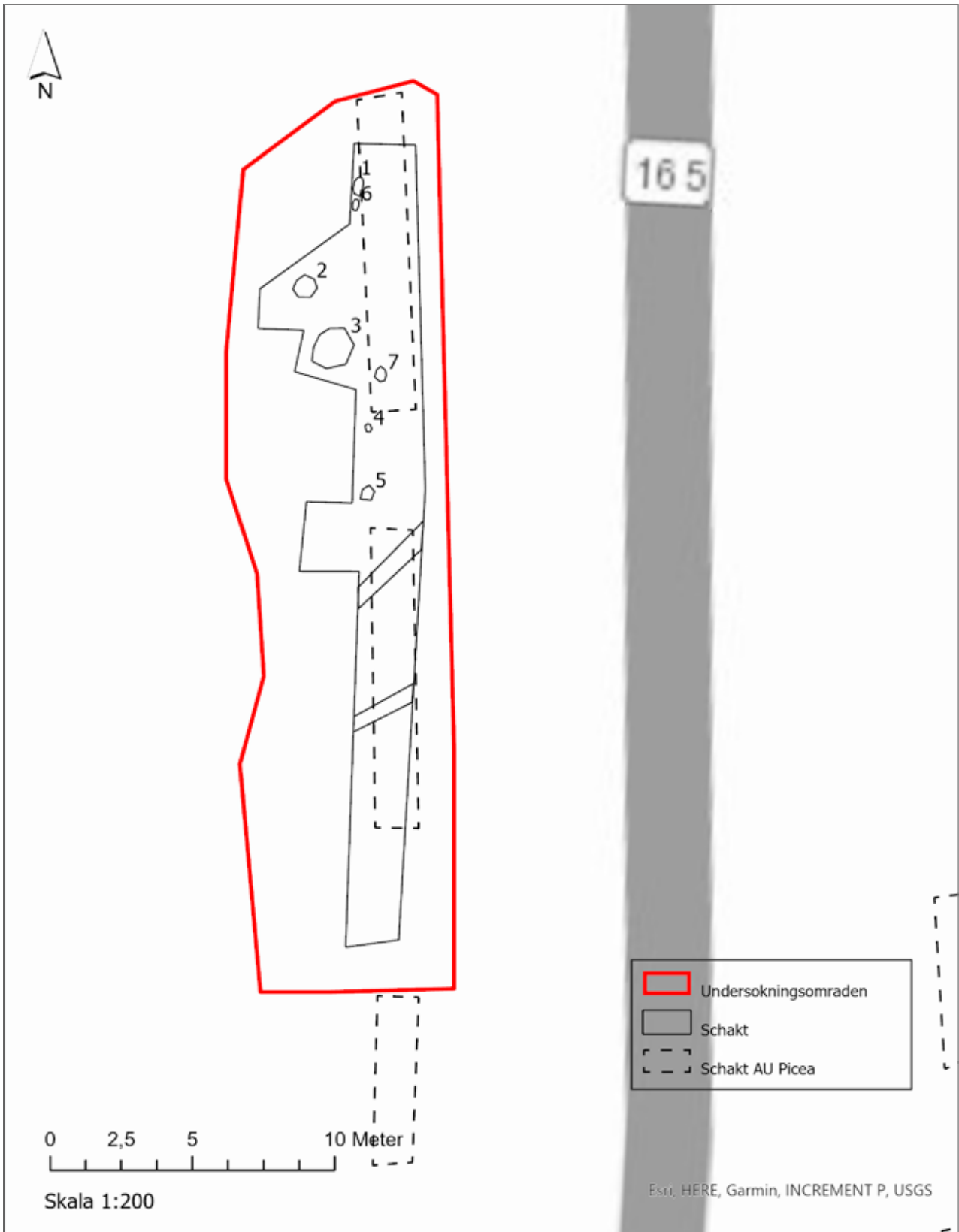
Förundersökningen företogs genom schaktgrävning inom respektive undersökningsområde. Vissa schakt kom att breddas för att ge en övergripande bild av de anläggningar som påträffades. Schaktningsarbetet företogs med hjälp av grävmaskin med planeringsskopa. Då matjorden avlägsnats och anläggningsnivå påträffats rensades schaktbottnarna och påträffade anläggningar dokumenterades och undersöktes. Undergrunden vid samtliga undersökningsområden utgjordes av flammig, järnutfälld silt och ställvis lerinblandad sand vilka också innehöll rikliga mängder odlingspåsar såsom rester av sentida markbruk, fläckar efter svedjning/eldning, rot-

och stubbränder, rotgångar, djurgångar, moderna plogfårar, svackor och stenlyft. På grund av sina diffusa former, färger och avgränsningar kom samtliga påträffade anläggningar att undersökas för att på så sätt konstatera om de överhuvudtaget utgjorde lämningar av natur eller kultur. Ur tolv representativa (fördelade över fyra boplatser) anläggningar togs prover för makrofossilanalys. Av dessa innehöll endast fyra anläggningar ett analyserbart makrofossilt växtmaterial (se bilaga 3). Daterbart material för ¹⁴C-analys kunde dock utvinnas ur sex av de tolv makrofossilproverna.

Dokumentationsarbetet företogs med RTK-GPS samt med digitalfotografering. I enlighet med begäran från Trafikverket fotodokumenterades respektive undersökningsområde före och efter undersökning. Inmättningsfiler av upptagna schakt samt foton översändes efter undersökningens avslutande till Trafikverkets markförhandlare. Det bör också noteras att förundersökningen i dess inledande skede led av tekniska problem då två olika RTK-GPS:er av oklar anledning ej kunde ansluta till RTK-nätverket. Detta innebar att schakt och anläggningar inom L2020:6443 samt 6442 fick mätas in med hjälp av en plattas inbyggda GPS samt med manuella mått och korrigeringar. Det bör också noteras att nätverksåtkomsten även för mobiltelefoner, datorer och fältplattor längs med denna vägsträcka generellt sett var undermålig. Uppkopplingsproblemen till trots kom förundersökningens resultat ej att påverkas av detta i nämnvärd utsträckning. Baserat på resultaten från L2020:6441 samt L2019:7623 kom dessa att metallkarteras under förundersökningen.

Resultat

Det bör noteras att respektive undersökningsområde begränsats sedan de arkeologiska utredningarna genomfördes och utgörs i förundersökningsskedet endast av långsmala korridorer belägna intill väg 165. Delar av respektive undersökningsområde kom därför att hamna »innanför« Piceas utredningar vilket begränsade det förväntade resultatet, samt kom i högre grad att bestå av vägslänt, dike samt ledningsdragningar. Nedan presenteras undersökningsresultatet för respektive fornlämning. Generellt om resultatet bör det sägas, som nämnts ovan, att påträffade anläggningar var svårdefinierade i plan samt att en stor del av de undersökta anläggningarna utgick. Enbart två fynd påträffades bestående av två flintavslag. Vid metall-detekteringen påträffades endast sentida och recenta fynd, varav inget tillvaratogs (se bilaga 5).

Figur 4. Plankarta med L2020:6443. Grundkarta ESRI. Skala 1:200.

Boplats L2020:6443

Inom detta undersökningsområde grävdes ett längre schakt (figur 4) vilket delvis kom att vidgas på utvalda ställen. Schaktet var 28 meter långt, 2–5,5 meter brett och 0,4 meter djupt (se bilaga 1). Vid föregående utredning hade här påträffats boplatslämningar i form av stolphål och härdrester. Vid förundersökningen påträffades här sammanlagt sju anläggningar av boplatskaraktär, men som vid undersökning endast visade sig utgöra naturliga lämningar. Boplatsen bedöms därmed vara undersökt och borttagen.

Boplats L2020:6442

Inom detta undersökningsområde grävdes tre schakt; ett större schakt väster om väg 165 (figur 5) vilket var mellan 14–18 meter långt, 2,5–7 meter brett och cirka 0,5–0,6 meter djupt, samt två schakt öster (figur 6 samt 7) om väg 165; 18 meter respektive 19 meter långt, 1,6 meter breda och 0,4–0,5 meter djupa (se bilaga 1). Sammanlagt påträffades här 30 anläggningar (se bilaga 2), varav 13 bedömdes utgöra boplatslämningar; fyra gropar, fyra stolphål och fem störhål (figur 8). Boplatsen bedöms avgränsad åt norr samt åt syd på grund av den aktuella vägsträckningen, men ej avgränsad åt öst eller väst.

Från tre av anläggningarna som här påträffades och undersöktes togs prover för makrofossilanalys. Inga makrofossil kunde dock utvinnas ur proverna och kan därmed inte besvara de frågeställningar rörande platsens aktivitet och funktion. Från makrofossilproverna kunde endast ett prov för ¹⁴C-analys tas; AI, grop, vilket daterar boplatsen till neolitikum, 3348–3019 f. Kr. (bilaga 4). Enbart baserat på denna enda datering är det oklart om eller vad boplatsen har för tidsdjup, brukningsfaser eller kontinuitet. Sett till de anläggningar som påträffades under den arkeologiska utredningen kan inga sammanhängande strukturer urskiljas.

Boplats L2020:6441

Inom detta undersökningsområde (figur 10 och 11) grävdes fyra schakt; mellan 7–14 meter långa, 2,5–3,7 meter breda och 0,35–0,45 meter djupa (se bilaga 1). Då den arkeologiska utredningen av detta område påträffade vad som bedömdes utgöra ett antal metalltida boplatslämningar kom detta område att metallkarteras. Denna kartering gav som nämnt ej upphov till några fynd utöver sentida patronhylsor och järnskrot.

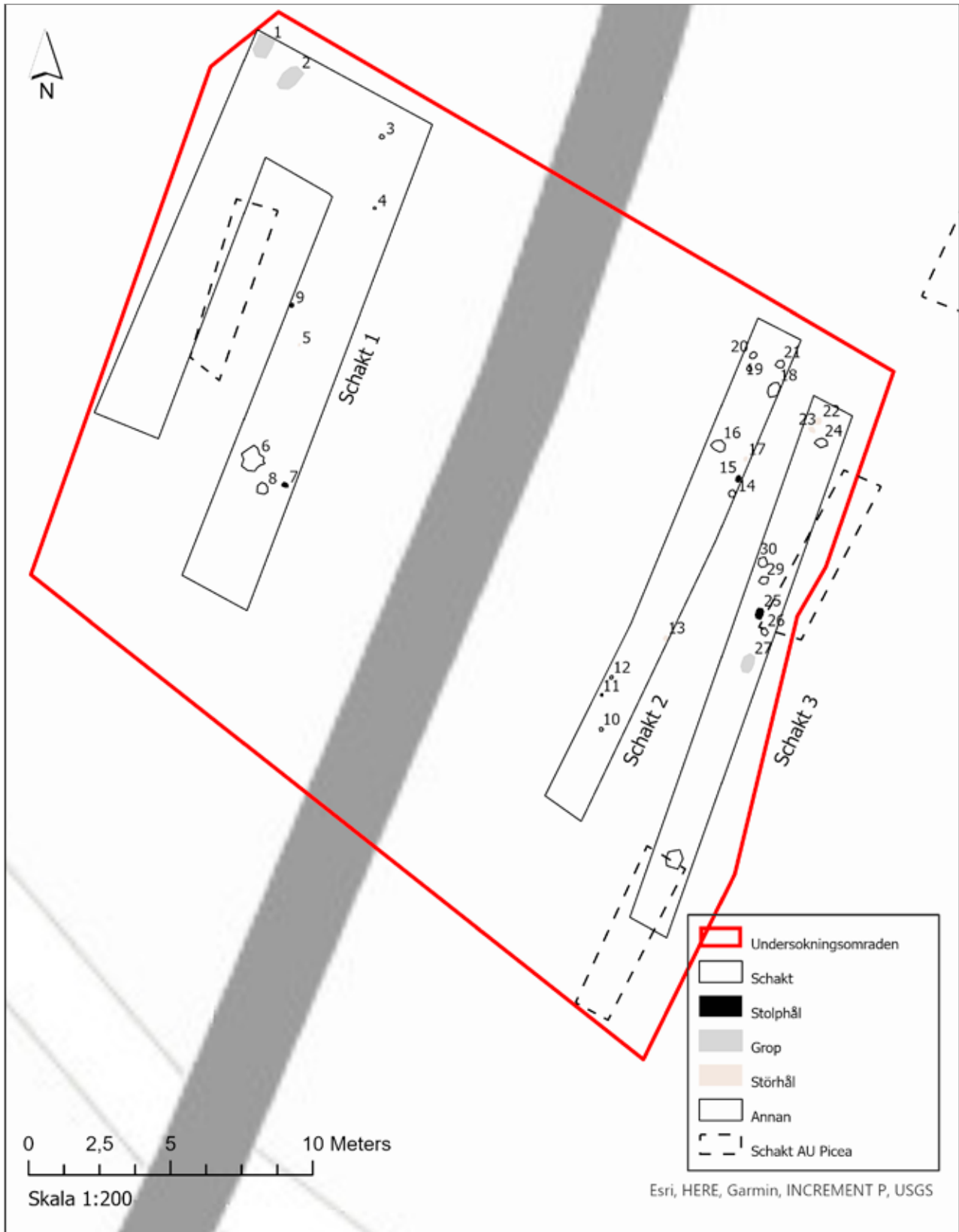
Figur 5. Schakt 1, L2020:6442. Foto från norr. Foto Mattias Frisk, Bohusläns museum.

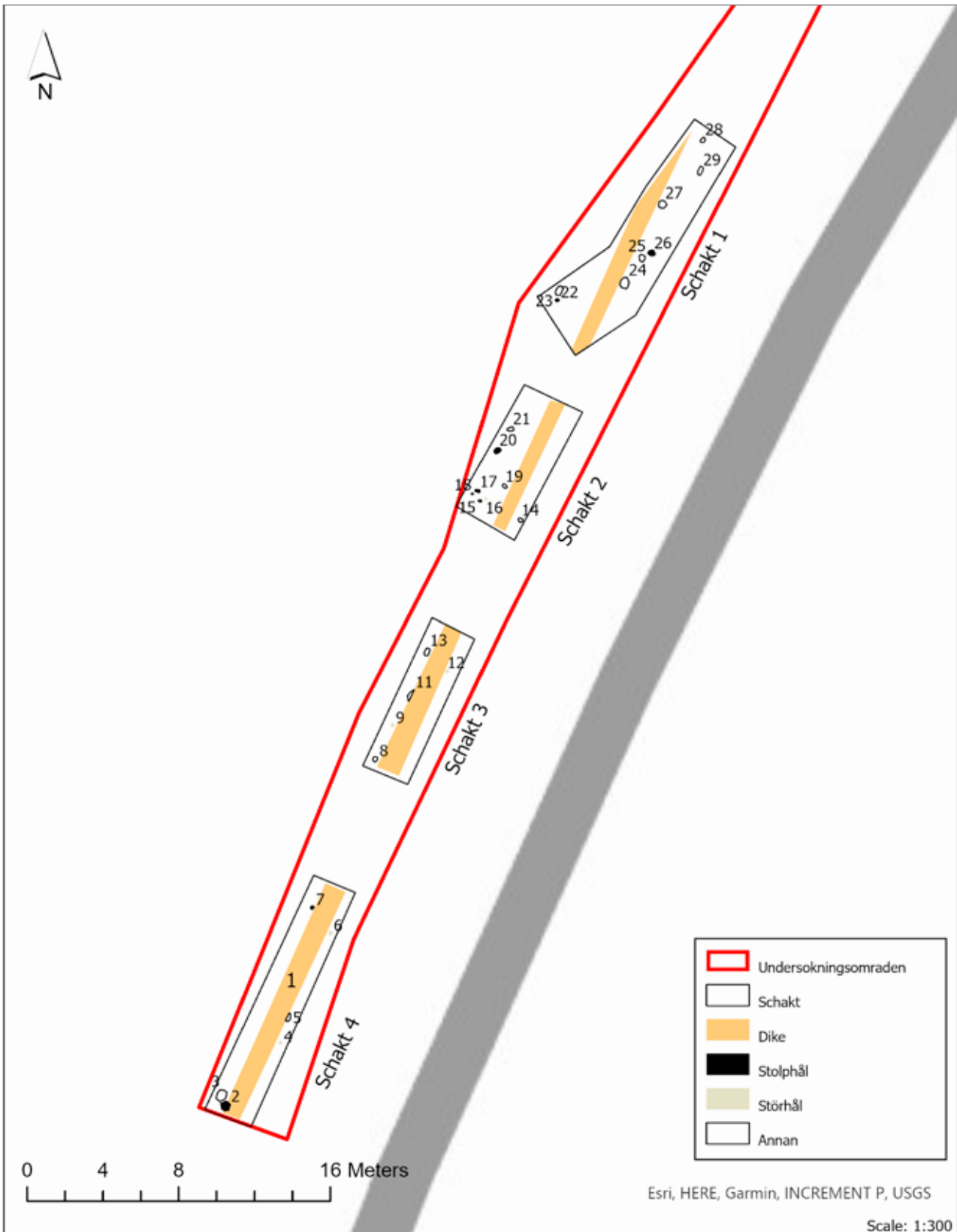
Figur 6. Schakt 2, L2020:6442. Foto från syd. Foto Mattias Frisk, Bohusläns museum.

Figur 7. Schakt 3, L2020:6442. Foto från syd. Foto Mattias Frisk, Bohusläns museum.

Figur 8. Plankarta med L2020:6442. Grundkarta ESRI. Skala 1:200.

Figur 9. Plankarta med L2020:6441. Grundkarta ESRI. Skala 1:300.

Figur 10. Översikt undersökningsområdet, L2020:6441. Foto från norr. Foto Mattias Frisk, Bohusläns museum.

Figur 11. Översikt schakt, L2020:6441. Foto från norr. Foto Mattias Frisk, Bohusläns museum.

Under förundersökningen påträffades här totalt 30 anläggningar (se bilaga 2), varav tolv bedömdes utgöra boplatsslämningar; fem störhål, fyra stolphål och tre gropar (figur 9). Utöver dessa påträffades likaså ett sentida, stenskott ledningsstolphål samt ett sentida dike vilket löpte igenom samtliga schakt. Denna boplatss bedöms avgränsas av naturlig topografi i norr och syd samt av väg 165 i öst, dock ej avgränsad i väst.

Från fyra av anläggningarna som påträffades och undersöktes togs prover för makrofossilanalys. Inga makrofossil kunde dock utvinnas ur proverna och kan därmed inte besvara de frågeställningar rörande platsens aktivitet och funktion. Dock kunde daterbart material för ¹⁴C-analys utvinnas ur ett av proverna; A10, grop, vilken daterar platsen till tidigmesolitikum, 7188–7048 f.Kr. (se bilaga 4). Sett i sammanhang med de anläggningar som påträffades under den arkeologiska utredningen och bedömningen att boplatss skulle vara metalltida, bör den aktuella dateringen leda till slutsatsen att boplatss bör ses som en »blandboplatss« med flera faser med rötter i mesolitikum, dock i dagsläget utan en klar kontinuitet eller tidsdjup över efterföljande boplatsslämningar.

Boplatss L2019:7623

Inom detta undersökningsområde (figur 12 samt 13) grävdes fyra schakt; mellan 9–11 meter långa, 2,5–5,8 meter breda och 0,4–0,8 meter djupa (se bilaga 1). Likaså hade här den arkeologiska utredningen bedömt att

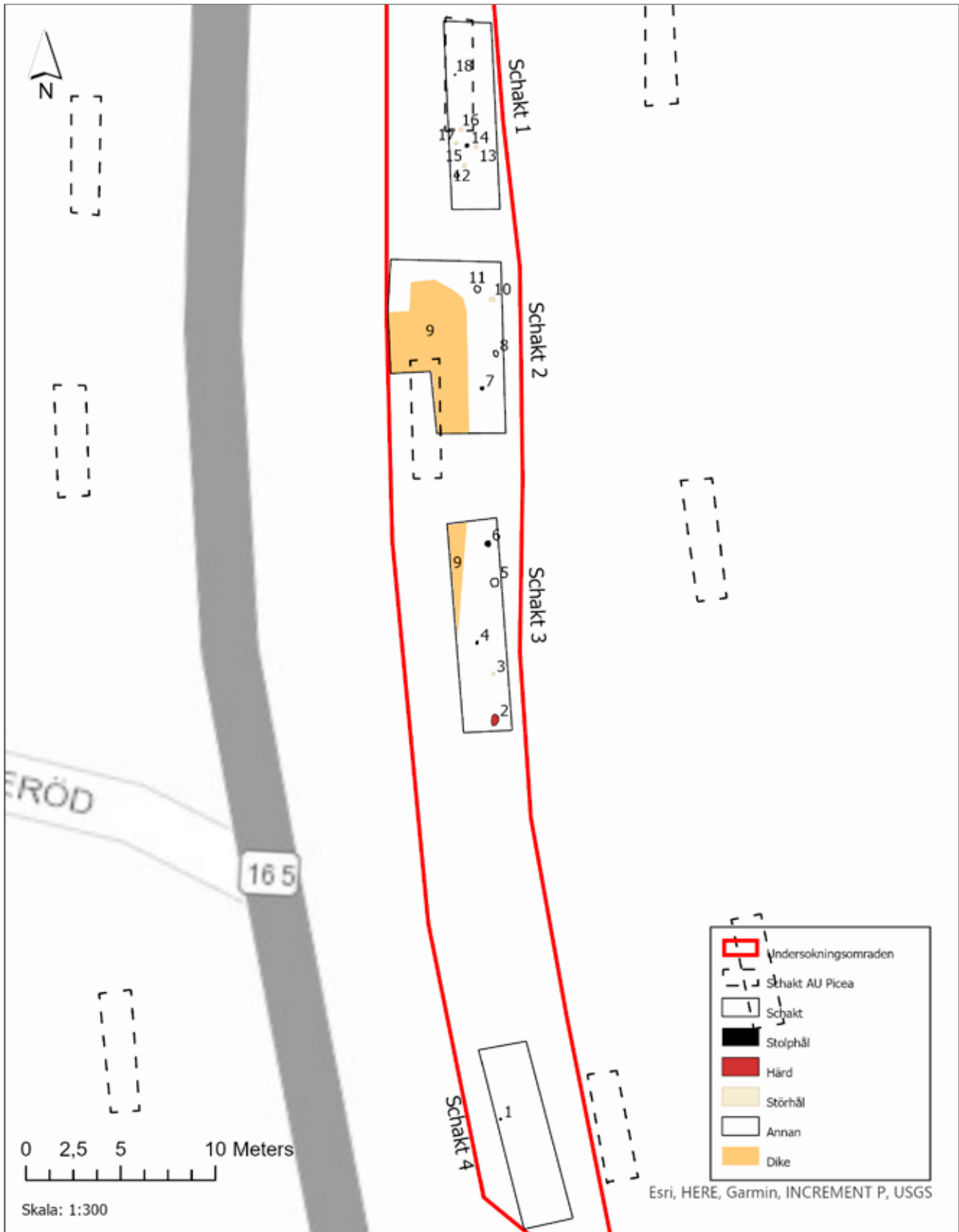

Figur 12. Översikt undersökningsområde, L2019:7623. Foto från syd. Foto Mattias Frisk, Bohusläns museum.

Figur 13. Översikt schakt 3, L2019:7623. Foto från syd. Foto Mattias Frisk, Bohusläns museum.

Figur 14. Plankarta med L2019:7623. Grundkarta ESRI. Skala 1:300.

Figur 15. Översikt A9, äldre väg, L2019:7623. Foto från syd.
Foto Mattias Frisk, Bohusläns museum.

platsen utgör en metalltida boplats samt möjligen också förekomsten av forntida gravlämningar strax öster om det aktuella undersökningsområdet. Även här genomfördes en metallkartering inom undersökningsområdet, dock utan resultat. Vid undersökning av platsen påträffades två fynd i form av flintavslag; den ena påträffades

vid schaktning, den andra vid undersökning av en anläggning. Sammanlagt påträffades här 19 anläggningar (figur 14) inom undersökningsområdet varav tolv bedömdes utgöra boplatslämningar; fem störhål, sex stolphål samt en möjlig härdrest (se bilaga 2). Sett till den arkeologiska utredningens resultat kan inga sammanhängande strukturer urskönjas. Boplatsen bedöms vara avgränsad åt väst, norr samt syd, dock ej åt öst. Inga av de påträffade anläggningarna bedömdes ha koppling till de förmodade gravanläggningar som påträffats vid utredningen 2019. En av anläggningarna, en 4 meter bred och 18 meter lång nedgrävning, tolkades i fält utgöra grunden för en äldre vägsträckning då dess utbredning var parallell med väg 165 (figur 15 samt 16). I dess fyllnadsmassor påträffades dock sentida järnskrot, vitglaserat flintgods, tegelfragment samt ett fragment av ett bryne. Inga av dessa fynd tillvaratogs. Förekomsten av denna vägsträckning har dock ej gått att fastställa eller konstatera i det historiska kartmaterialet, och sett till de recenta fynden påträffade vid undersökning av vägen är det sannolikt att vägen utgjort en omarkerad avtagsväg eller liknande som sedermera fyllts igen och övergetts vid anläggandet av väg 165 under 1930-talet.

Figur 16. Genomskärning A9, äldre väg, L2019:7623. Foto från nordost. Foto Mattias Frisk, Bohusläns museum.

Från fyra av de påträffade anläggningarna togs makrofossilprover (se bilaga 3) varav makrofossilt växtmaterial kunde konstateras i tre. Sammantaget visade analysen på typiska boplatsslämningar i form av spannmål, träkol, hasselnötsskal samt förekomst av grässtjärnblomma. Utifrån detta material är det dock svårt att bedöma den spannmålsodling som förekommit på platsen annat än att sädeslagen som påträffats (emmervete och skal-korn) kan betraktas som vanliga under yngre bronsålder och äldre järnålder. Förekomsten av hasselnötsskal är relativt vanliga vid arkeologiska undersökningar och tyder på att hasselnötter var ett vanligt inslag i kosten. Det växtmaterial som påträffades i makroproverna (grässtjärnblomma) tolkas som vanligt förekommande i gårdsmiljöer och förekommande i torr, mager mark och ängsmark. Materialet är dock för litet för att säga något mer om ängsmarkerna och i vilken mån de nyttjats för bete eller foderinsamling.

Ur dessa tre prover kunde daterbart material utvinnas för ¹⁴C-analys vilken gav upphov till tre separata dateringar; A2, härd, dateras till 1927–1746 f. Kr., det vill säga övergången från senneolitikum till äldre bronsålder. A6, stolphål, dateras till 1053–897 f. Kr och därmed mellersta

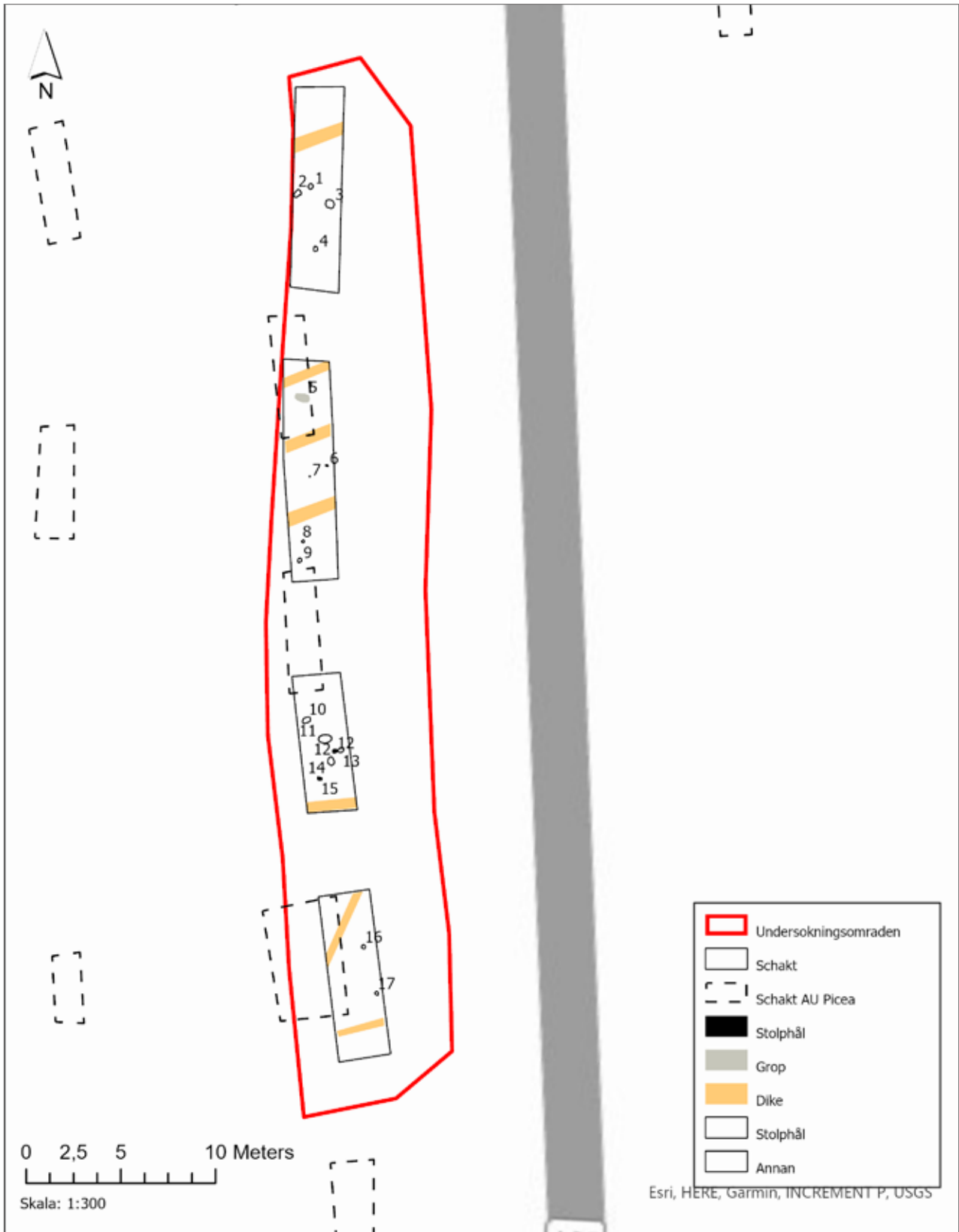
bronsålder medan A19, stolphål, dateras till 3714–3639 f. Kr. vilket utgör tidigneolitikum. Sammantaget dateras bopplatsen över en vid tidshorisont från tidigneolitikum till mellersta bronsåldern. Sett i kontext till makrofossilanalysen av bopplatsen torde dess huvudsakliga aktiviteter speglas i form av forntida gårdsmiljöer; foderinsamling för djurhållning samt ett visst inslag av sädesodling. Hur den möjliga gravlämning som vid utredningen påträffades strax öster om det aktuella undersökningsområdet förhåller sig till bopplatsen är oklart.

Boplats L2019:7620

Inom detta undersökningsområde (figur 17) grävdes fyra schakt; mellan 7–11 meter långa, cirka 2,5 meter breda och 0,3–0,6 meter djupa (se bilaga 1). Tolv anläggningar påträffades inom detta undersökningsområde (figur 18) varav enbart tre av dess bedömdes utgöra boplatsslämningar; en grop och två stolphål (se bilaga 4). På grund av den naturliga topografin genom åsens slänter bedöms bopplatsen vara avgränsad åt väst, norr och åt syd, samt av väg 165 åt öst. Sett till resultatet från den arkeologiska utredningen kunde inga sammanhängande konstruktioner

Figur 17. Översikt schakt, L2019:7620. Foto från syd. Foto Mattias Frisk, Bohusläns museum.

Figur 18. Plankarta med L2019:7620. Grundkarta ESRI. Skala 1:300.

urskiljas. Det bör dock noteras att huvudparten av denna boplats bör vara belägen på åsens krön strax österut, inte i dess svaga västslänt där förundersökningen företogs. Detta innebär dock att boplatsen därmed bedöms vara förstörd på grund av väg 165 nuvarande sträckning.

Endast en anläggning provtogs för makrofossilanalys; grop A5 (se bilaga 3). Analysen visade på förekomst av frö från åkerspärgel, ett frö från släktet starr samt ett mindre inslag av träkol. Åkerspärgel trivs i mager, sandig mark och är vanlig i åkerjord och tyder i sig på sådesodling då fröerna sannolikt tillkommit vid bärgning av en spannmålsskörd. Starrväxter trivs bäst i fuktiga marker och fyndet av denna kan möjligen visa på att växten samlats in för att antingen tjäna som foder eller fröske. Sammantaget tyder dessa fynd på att lämningarna vid L2019:7620, likt vid 7623 ovan, utgör en del av en forntida boplats. Det daterbara material som togs ur ovan nämnda anläggning gick dock om intet på grund av ett tekniskt fel och kunde därmed ej dateras.

Resultat gentemot undersökningsplanen

Generellt anses förundersökningens resultat och frågeställningar, med hänvisning till ovanstående stycken, endast anses vara delvis uppfyllda gentemot undersökningsplanen. Gentemot de föregående arkeologiska utredningarna hade förundersökningsområdena begränsats kraftigt och utgjorde endast långsmala korridorer och hamnade på så sätt »innanför« de utredningarnas schakt och de anläggningar som där påträffades. De anläggningar som påträffades var generellt sett diffusa och av de makrofossilprover som togs ur lämpliga anläggningar påträffades makrofossilt material endast i hälften av dessa. De skrala anläggningarna och de begränsade ytorna gjorde därmed att frågeställningar gällande tidsdjup och fasindelningar endast delvis kunde besvaras. Likaså kunde endast basala svar ges gällande vilka aktiviteter som förekommit på respektive boplats. Nedan redogörs resultatet för respektive lämning.

L2020:6443

Inga säkra boplatsanläggningar kunde konstateras under förundersökningen. Boplatsen bedöms därmed vara undersökt och borttagen.

L2020:6442

Spridda, osammanhängande boplatslämningar. Inga sammanhängande strukturer gentemot de lämningar som påträffades vid utredningen. Inga fynd påträffades vid undersökningen. ¹⁴C-analys daterar boplatsen till neolitikum. Lämningen uppvisade inga synbara skador utöver det faktum att väg 165, med tillhörande diken och ledningar lagda i dikeskant, löpte rätt igenom boplatsen. Makrofossilanalys kunde ej klarlägga boplatsens eventuella aktiviteter.

L2020:6441

Spridda, osammanhängande boplatslämningar. Inga sammanhängande strukturer eller konstruktioner gentemot de lämningar som påträffades vid utredningen. Inga fynd påträffades vid undersökningen. ¹⁴C-analys daterar boplatsen till mesolitikum men de övriga lämningar som påträffades vittnar om en mer facetterad tidshorisont. Lämningen uppvisar en mindre åverkan då ett äldre dike grävts genom lämningen. Makrofossilanalys kunde ej klarlägga eventuella aktiviteter på platsen.

L2019:7623

Spridda, osammanhängande boplatslämningar. Inga sammanhängande strukturer eller konstruktioner gentemot de lämningar som påträffades vid utredningen. Två flintavslag påträffades vid undersökningen samt en mindre mängd sentida/recenta fynd. ¹⁴C-analys daterar boplatsen till en vid horisont från neolitikum till mellersta bronsålder. Undersökningen uppvisade inga fynd från en medeltida gårdsbebyggelse. Då den vid utredningen påträffade gravlämningen ej ingick i det aktuella undersökningsområdet är förhållandet mellan den och de påträffade lämningarna oklart. Utöver sträckningen av väg 165 uppvisade lämningarna inga tecken på skador.

L2019:7620

Spridda, osammanhängande boplatslämningar. Inga sammanhängande strukturer gentemot de lämningar som påträffades vid utredningen. Inga fynd påträffades vid undersökningen. Makrofossilanalys tydde på en forntida gårdsmiljö men datering saknas. Boplatsen bedöms generellt sett förstörd av väg 165.

Materialets potential

På grund av de relativt begränsade undersökningsområdena, den relativa fyndfattigdomen samt lämningarnas och de osammanhängande anläggningarnas art och karaktär, bedöms den vetenskapliga och antikvariska potentialen som låg. Ett visst undantag bör dock noteras angående L2019:7623 som uppvisar en relativt hög anläggningskoncentration, anläggningar med relativt god bevarandegrad för makrofossil samt en viss komplexitet i faser och kontinuitet. Den vetenskapliga potentialen av denna boplats bedöms som medelhög.

Riktade frågeställningar

Baserat på förundersökningens resultat anser Bohusläns museum att det står klart att det ej går att formulera tillräckligt konkreta frågeställningar eller frågeställningar med tillräckligt hög vetenskaplig potential och ambition när undersökningsområdena är så pass begränsade som i detta fall samt ej heller speglar den omfattning och utbredning som de föregående arkeologiska utredningarna haft. För att hållbara frågeställningar ska kunna formuleras krävs att mer omfattande förundersökning företas i händelse av exploatering. Med så pass begränsade delundersökningar av det slag som i detta fall företogs i väg 165's korridorer blir den vetenskapliga potentialen och resultatet därefter lika begränsat.

Slutsatser samt åtgärdsförslag

Förundersökningen genomfördes enligt plan men dock med ett begränsat resultat. Efter avslutat fältarbete bedöms L2020:6443 vara undersökt och borttagen och registreras som sådan i Fornreg. Övriga berörda lämningar; L2020:6442, L2020:6441 samt L2019:7623 bedöms delundersökta inom respektive undersöknings- och arbetsområde men kvarstår som fornlämningar i Fornreg. Bohusläns museum förordar att dessa fornlämningar förundersöks i en mer omfattande grad i händelse av framtida exploatering då ingen av dessa bedöms vara avgränsade i sina yttre begränsningar. Inga ytterligare arkeologiska insatser eller åtgärder krävs dock inom det aktuella arbetsföretaget. L2019:7620 bedöms förstörd och registreras som sådan.

Referenser

Litteratur

Grahn Danielson, B. & Kulbay, G. 2020. *Två boplatser i södra Bullaren*. Arkeologisk utredning steg 2 inför ombyggnad av väg 165 sträckan Hällevadsholm-Smeviken, Svarteborgs socken, Munkedals kommun. Picea kulturarv Rapport 2020:2.

Grahn Danielson, B., Håkansdotter, L. & Kulbay, G. 2020. *Boplatser, husgrunder och metallfynd i Bullaren*. Arkeologisk utredning steg 2 inför ombyggnad av väg 165 sträckan Smeviken-Tingvall, Mo och Naverstad socknar, Tanums kommun. Picea kulturarv Rapport 2020:6.

Hernek, R. & Pajusi, A. 2019. *Väg 165 längs Södra Bullaresjön*. Arkeologisk utredning steg 1 för Väg 165 Hällevadsholm-Smeviken i Svarteborgs socken, Munkedals kommun Smeviken-Tingvall i Mo och Naverstads socknar, Tanums kommun. Bohusläns museum rapport 2019:03.

Otryckta källor

Kulturmiljöregistret

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsen dnr: 431-10357-2021

BM dnr: 21/0098

BM pnr: PA21018

Fornlämningsnr: L2020:6441, 6442, 6443 samt L2019:7623 och 7620

Uppdragsnummer: 202100543

Län: Västra Götalands län

Kommun: Tanum, Munkedal

Socken: Naverstad, Mo, Svarteborg

Fastighet: Skåneröd 2:27 med flera

Ek. karta: 9130, 9120

Läge: X 6515224, Y 300671

Meter över havet: 40-80

Koordinatsystem: Sweref 99 TM

Höjdsystem: RH2000

Uppdragsgivare: Trafikverket

Ansvarig institution: Bohusläns museum

Projektledare: Mattias Frisk

Projektgrupp: Mattias Frisk, Oscar Ortman

Konsulter: Jonas Paulsson, Stene Entreprenad

Fältarbetstid: 2021-05-31 till 2021-06-11

Undersökt yta: 1 350 m²

Arkiv: Bohusläns museums arkiv

Fynd: Inga fynd tillvaratogs

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabeller

Bilaga 2. Anläggningstabeller

Bilaga 3. Rapport - Makrofossilanalys

Bilaga 4. Rapport - ¹⁴C

Bilaga 5. Rapport - Metalldetektering

Bilaga 1. Schakttabeller

Schaktabell L2020:6443

Nummer	Längd (m)	Bredd (m)	Form	Djup (m)	Beskrivning	Kommentar
1	28	2,0-5,5	Oreg.	0,4	Schakt i nyharvad, flack åkermark, strax intill vägbrant. Matjord cirka 0,3 meter tjock, därpå följer odlingspåverkad undergrund innan steril undergrund av siltig lera framträder.	Två recenta täckdiken skär igenom schaktet i NÖ-SV riktning.

Schaktabell L2020:6442

Nummer	Längd (m)	Bredd (m)	Form	Djup (m)	Beskrivning	Kommentar
1	14,3-18,6	2,5-7	U-form	0,5-0,6	Schakt i nyharvad, flack åkermark. Matjord cirka 0,4-0,5 meter tjock under vilken undergrund av siltig lera framträder.	Två sentida diken, troligtvis för ledning eller kabel, skär igenom schaktet i N-S riktning.
2	18,6	1,6	Avlångt	0,4-0,5	Schakt i nyharvad, flack åkermark. Matjord cirka 0,3-0,4 meter tjock under vilken undergrund av siltig lera samt större mängd av järnutfällningar framträder.	Elkabel utsatt mitt emellan schakt 2 och 3.
3	19,4	1,6	Avlångt	0,4-0,5	Schakt i nyharvad, flack åkermark. Matjord cirka 0,3-0,4 meter tjock under vilken undergrund av siltig lera samt större mängd av järnutfällningar framträder.	

Schaktabell L2020:6441

Nummer	Längd (m)	Bredd (m)	Form	Djup (m)	Beskrivning	Kommentar
1	14	2,5-3,7	Bruten	0,4-0,45	Schakt i nyharvad, flack åkermark. Matjord cirka 0,3 meter tjock. Därefter framträder undergrund av silt.	Skärs i N-S riktning av A1 samt av anslutande, mindre dike i Ö-V riktning.
2	7,3	3,5	Avlång	0,35-0,4	Schakt i nyharvad, flack åkermark. Matjord cirka 0,2-0,3 meter tjock. Därefter framträder undergrund av silt samt större mängd järnutfällningar.	Skärs i N-S riktning av A1.
3	8,6	2,6	Avlång	0,4	Schakt i nyharvad, flack åkermark. Matjord cirka 0,3-0,35 meter tjock. Därefter framträder undergrund av silt samt större mängd järnutfällningar.	Skärs i N-S riktning av A1 samt av anslutande, mindre dike i Ö-V riktning.
4	13,7	2,6	Avlång	0,4	Schakt i nyharvad, flack åkermark. Matjord cirka 0,3-0,35 meter tjock. Därefter framträder undergrund av silt samt större mängd järnutfällningar.	Skärs i N-S riktning av A1.

Schaktabell L2019:7623

Nummer	Längd (m)	Bredd (m)	Form	Djup (m)	Beskrivning	Kommentar
1	10	2,6	Avlång	0,4-0,5	Schakt i vallmark, placerad i lätt nordvästsluttning om mindre krönläge. Torv/vall cirka 0,2 meter tjockt, följt av cirka 0,2 meter matjord innan undergrund av rostfärgad sand framträder.	Äldre dike löper genom samtliga schakt.
2	9	3,7-5,8	Oreg.	0,4	Schakt i vallmark, placerad i västsluttning om mindre krönläge. Torv/vall cirka 0,2 meter tjockt, följt av cirka 0,1 meter tjock matjord innan undergrund av rostbrun sand och silt framträder.	
3	11	2,5	Avlång	0,4	Schakt i vallmark, placerad i västsluttning om mindre krönläge. Torv/vall cirka 0,2 meter tjockt, följt av cirka 0,1 meter tjock matjord innan undergrund av rostbrun sand och silt framträder.	
4	9,7	2,6	Avlång	0,4-0,8	Schakt i vallmark, placerad i lätt sydsluttning om krönläge. Torv/vall cirka 0,2 meter tjockt, följt av cirka 0,2 meter tjock matjord innan undergrund av gråbrun sandig silt framträder.	

Schaktabell L2019:7620

Nummer	Längd (m)	Bredd (m)	Form	Djup (m)	Beskrivning	Kommentar
1	10,8	2,5	Avlång	0,3-0,6	Schakt i nyharvad åker, belägen i flack norrlänt om åsrygg. Matjord cirka 0,3-0,4 meter tjock under vilken undergrund av silt framträder. I övergången till undergrund framkommer ett brunsvart, flammigt och organiskt lager, förmodligen vattenavsatt.	Schaktet skärs i dess norra del av ett täckdike i NÖ-SV riktning. Schaktbotten täcks av flertalet plogspår och rotgångar.
2	11,6	2,6	Avlång	0,4-0,6	Schakt i nyharvad åker, belägen i norrluttning strax invid krönläge av åsrygg. Matjord cirka 0,3-0,4 meter tjock under vilken undergrund av silt framträder. I övergången till undergrund framkommer ett brunsvart, flammigt och organiskt lager, förmodligen vattenavsatt.	Schaktet skärs av tre täckdiken i NÖ-SV riktning. Schaktbotten täcks av flertalet plogspår och rotgångar.
3	7,4	2,6	Avlång	0,4	Schakt i nyharvad åker, belägen i krönläge av åsrygg. Matjord cirka 0,3 meter tjock under vilken undergrund av silt och järnutfällningar framträder. I övergången till undergrund framkommer ett brunsvart, flammigt och organiskt lager, förmodligen vattenavsatt.	Schaktet skärs i dess södra del av ett täckdike i NÖ-SV riktning. Schaktbotten täcks av flertalet plogspår och rotgångar.
4	8,8	2,7	Avlång	0,4-0,6	Schakt i nyharvad åker, belägen i sydslänt om krönläge av åsrygg. Matjord cirka 0,3-0,4 meter tjock under vilken undergrund av silt, lera och järnutfällningar framträder. I övergången till undergrund framkommer ett brunsvart, flammigt och organiskt lager, förmodligen vattenavsatt.	Schaktet skärs i dess norra del av ett långsmalt kabeldike (täcksand framkom) i NNÖ-SSV riktning, samt i söder av ett täckdike i Ö-V riktning.

Bilaga 2. Anläggningstabeller

Anläggningstabell L2020:6443

Nummer	Längd (m)	Bredd (m)	Form	Djup (m)	Beskrivning	Kommentar
1	0,7	0,3	Avlång	0,03-0,05	Odlingsrest med fyllning av jusbrungrå matjordsinblandad sand.	Utgår
2	1,1	1,1	Rundad	0,03	Odlingsrest alt. matjordsfläck av kolinblandad, flammig matjord.	Utgår
3	1,3	1,65	Oreg.	0,03-0,05	Oregelbunden fläck alternativt odlingsrest av kolinblandad, flammig matjord.	Utgår
4	0,15	0,2	Oval	0,02	Matjordsficka.	Utgår
5	0,6	0,4	Avlång	0,05	Matjordsficka.	Utgår
6	0,1	0,15	Oval	0,08	Djurgång med fullning av omrörd matjord och silt.	Utgår
7	0,95	0,3	Avlång	0,03	Plogfåra med fyllning av brungrå, matjordsinblandad siltig lera	Utgår

Anläggningstabell L2020:6442

Nummer	Längd (m)	Bredd (m)	Form	Djup (m)	Beskrivning	Kommentar
1	0,8	0,4	Oreg.	-	Fyllning av matjordsinblandad brun silt. Rundad bottenform.	Grop - igenfylld
2	0,5	0,6	Oreg.	-	Fyllning av matjordsinblandad brun silt. Rundad bottenform.	Grop - igenfylld
3	0,15	0,15	Rundad	-	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
4	0,15	0,15	Oreg.	-	Plogfåra med fyllning av matjord.	Utgår
5	0,15	0,15	Rundad	0,12	Fyllning av svartbrun silt. Spetsig bottenform.	Störhål
6	0,6	0,6	Oreg.	0,02	Rotgångar/Stubbe med fyllning av kol samt matjord.	Utgår
7	0,3	0,3	Rundad	0,15	Fyllning av brungrå silt. Rundad bottenform.	Stolphål
8	0,4	0,4	Rundad	0,03-0,05	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
9	0,4	0,4	Rund	0,2	Fyllning av matjordslik silt. U-form i profil.	Stolhål
10	0,6	0,4	Oval	0,05	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
11	0,2	0,2	Rundad	0,07	Fyllning av brungrå silt. Lätt rundad bottenform.	Stolphålsbotten?
12	0,2	0,2	Oreg.	0,02	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
13	0,15	0,15	Rundad	0,08	Fyllning av gråbrun silt. Något spetsig bottenform.	Störhål
14	0,2	0,2	Oreg.	0,02	Fläck med fyllning av svartbrun, organiskt inblandad silt.	Utgår
15	0,2	0,2	Rundad	0,06	Fyllning av brungrå silt. Lätt rundad bottenform.	Stolphålsbotten?
16	0,2	0,2	Oreg.	0,05	Rotgång fyllning av kol samt matjord.	Utgår
17	0,15	0,1	Rundad	0,08	Fyllning av gråbrun silt. Något spetsig bottenform.	Störhål
18	0,1	0,1	Rundad	0,01	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
19	0,15	0,15	Oreg.	0,01	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
20	0,15	0,15	Oreg.	0,01	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
21	0,15	0,15	Oreg.	0,01	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
22	0,2	0,2	Rundad	0,1	Fyllning av gråbrun silt. Något spetsig bottenform.	Störhål
23	0,2	0,2	Rundad	0,08	Fyllning av gråbrun silt. Något spetsig bottenform.	Störhål
24	0,2	0,2	Rundad	0,03	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
25	0,4	0,3	Oval	0,1	Fyllning av brunsvart silt samt grusiga klumpar järnutfällningar. Rundad bottenform.	Stolphålsbotten alt. Grop.
26	0,2	0,2	Rundad	0,03	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
27	0,6	0,5	Rundad	0,2	Fyllning av brunsvart silt samt grusiga klumpar järnutfällningar. Rundad bottenform.	Grop
28	0,6	0,4	Oreg.	0,06	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
29	0,25	0,25	Oreg.	0,04	Rotgång alt. plogfåra med fyllning av kolinblandad matjord.	Utgår
30	0,25	0,25	Oreg.	0,04	Rotgång alt. plogfåra med fyllning av kolinblandad matjord.	Utgår

Anläggningstabell L2020:6441

Nummer	Längd (m)	Bredd (m)	Form	Djup (m)	Beskrivning	Kommentar
1	-	-	Avlång	0,1-0,2	Fyllning av gråsvart matjordsinblandad silt, sand samt enstaka 0,1-0,2 meter i diameter stenar. Lätt rundad bottenform.	Äldre dränering alt. vägdike
2	0,4	0,4	Rundad	-	Fyllning av matjord samt 0,1-0,2 m i diam stenar	Recent, stenskott stolphål
3				0,08	Matjordsficka, del av A1	Utgår
4	0,15	0,15	Rundad	0,1	Fyllning av svartbrun silt. Spetsig bottenform.	Störhål
5	0,3	0,25	Rundad	0,03	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
6	0,15	0,1	Rundad	0,1	Fyllning av svartbrun silt. Spetsig bottenform.	Störhål
7	0,15	0,15	Rundad	0,1	Fyllning av svartbrun silt. Lätt rundad bottenform.	Stolphålsbotten alt. Grop.
8	0,2	0,2	Rundad	0,03	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
9	0,12	0,12	Rundad	0,08	Fyllning av svartbrun silt. Något spetsig bottenform.	Störhål
10	0,3	0,3	Rundad	0,1	Fyllning av svartbrun silt samt grusiga klumpar järnutfällningar. Flack bottenform.	Grop
11	-	-	-	-	Gråsvart matjordsinblandad silt.	Del av A1
12	0,12	0,12	Rundad	0,08	Fyllning av svartbrun silt. Något spetsig bottenform.	Störhål
13	0,25	0,2	Avlång	0,1	Djurgång vilken leder ner i A1.	Utgår
14	0,2	0,2	Rundad	0,02	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
15	0,15	0,15	Rundad	0,04	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
16	0,12	0,12	Rundad	0,1	Fyllning av svartbrun silt. Något spetsig bottenform.	Störhål
17	0,3	0,3	Rundad	0,08	Fyllning av svartbrun silt. Rundad bottenform.	Stolphålsbotten
18	0,15	0,15	Oreg.	0,05	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
19	0,2	0,2	Oreg.	0,08	Djurgång med fyllning av matjordsinblandad silt.	Utgår
20	0,3	0,3	Rundad	0,12	Fyllning av svartbrun silt. Rundad bottenform.	Stolphål
21	0,2	0,2	Oreg.	0,07	Djurgång med fyllning av matjordsinblandad silt.	Utgår
22	0,2	0,2	Oreg.	0,04	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
23	0,5	0,35	Oreg.	0,06	Djurgång med fyllning av matjordsinblandad silt.	Utgår
24	0,7	0,65	Oval	0,12	Fyllning av matjordsinblandad gråsvart silt. Flack men något ojämn bottenform. Grundare i dess norra del.	Grop
25	0,4	0,3	Oval	0,1	Fyllning av brunsvart silt samt grusiga klumpar järnutfällningar. Rundad bottenform.	Stolphålsbotten alt. Grop.
26	0,2	0,2	Rundad	0,03	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
27	0,6	0,5	Rundad	0,2	Fyllning av brunsvart silt samt grusiga klumpar järnutfällningar. Rundad bottenform.	Grop
28	0,2	0,2	Oreg.	0,1	Djurgång med fyllning av matjordsinblandad silt.	Utgår
29	0,85	0,2	Avlång	0,06	Plogfåra med fyllning av svart, kolinblandad silt och matjord.	Utgår
30	0,25	0,25	Oreg.	0,04	Rotgång alt. plogfåra med fyllning av kolinblandad matjord.	Utgår

Anläggningstabell L2019:7623

Nummer	Längd (m)	Bredd (m)	Form	Djup (m)	Beskrivning	Kommentar
1	0,16	0,16	Rundad	0,08	Fyllning av ljusgrå silt och sand.	Stolphål, osäkert
2	0,5	0,5	Oreg.	0,08	Fyllning av svartbrun silt och sand. Ingen tydlig bottenform.	Härdrest
3	0,12	0,12	Rundad	0,1	Fyllning av gråbrun silt. Något spetsig bottenform, snedställd åt norr.	Störhål
4	0,17	0,15	Oval	0,07	Fyllning av gråbrun silt och sand. Rundad botten.	Stolphålsbotten?
5	0,6	0,6	Oreg.	0,01	Matjordsficka	Utgår
6	0,3	0,3	Rundad	0,2	Fyllning av svartbrun sand. Flack bottenform.	Stolphål
7	0,16	0,16	Rundad	0,08	Fyllning av gråbrun sand. Rundad bottenform.	Stolphålsbotten?
8	0,25	0,15	Avlång	0,13	Djurgång med fyllning av matjordsinblandad sand.	Utgår
9	-	3,2	Avlång	0,6	Fyllning av kompakt matjord och sand innehållandes enstaka sentida fynd i form av vitglaserat flintgods, järnspik samt fragment av större bryne. Lätt rundad bottenform. Anläggningen skärs i sin västra utsträckning av modernt kabeldike.	Sentida väg?
10	0,2	0,2	Rundad	0,1	Fyllning av brunsvart, lätt matjordsinblandad sand. Spetsig bottenform hos båda nedgrävningar.	Dubbelt stөрhål
11	-	-	Rundad	-	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
12	0,3	0,3	Oreg.	0,05	Matjordsficka.	Utgår
13	0,15	0,15	Rundad	0,1	Fyllning av brunsvart silt. Lodrät nedgrävning.	Stөрhål
14	0,3	0,3	Rundad	0,2	Fyllning av brunsvart sand. Lätt rundad bottenform.	Stolphål
15	0,2	0,2	Oreg.	0,2	Större djurgång med fyllning av matjordsinblandad sand.	Utgår
16	0,2	0,2	Oreg.	0,1	Fyllning av matjordsinblandad sand. Ingen tydlig nedgrävning.	Stөрhål, osäkert
17	0,12	0,15	Rundad	0,15	Fyllning av brunsvart silt. Lodrät nedgrävning.	Stөрhål
18	0,2	0,1	Avlång	0,08	Plogfåra med fyllning av svart, kolinblandad silt och matjord.	Utgår
19	0,3	0,3	Rundad	0,15	Fyllning av brunsvart, kolinblandad sand. Rundad bottenform.	Stolphål

Anläggningstabell L2019:7620

Nummer	Längd (m)	Bredd (m)	Form	Djup (m)	Beskrivning	Kommentar
1	0,3	0,3	Rundad	0,01	Matjordsficka.	Utgår
2	0,3	0,2	Oreg.	0,1	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
3	0,4	0,4	Rundad	0,02	Matjordsficka.	Utgår
4	0,15	0,15	Rundad	0,05	Stenlyft med fyllning av matjord.	Utgår
5	0,8	0,5	Avlång	0,25	Fyllning av område massor av gråbrun silt, sand och småsten samt naturlig, ljus silt. Något spetisg bottenform.	Igenfylld grop
6	0,2	0,18	Oval	0,04	Matjordsficka.	Utgår
7	0,16	0,16	Avlång	0,08	Matjordsficka.	Utgår
8	-	-		0,04	Matjordsficka.	Utgår
9	-	-		0,02	Matjordsficka.	Utgår
10	0,5	0,35	Avlång	0,04-0,07	Matjordsficka.	Utgår
11	0,4	0,5	Oreg.	0,18	Djurgångar alternativt rotgångar med fyllning av matjord.	Utgår
12	0,15	0,15	Rundad	0,1	Fyllning av brunsvart sand. Lätt rundad bottenform.	Stolphål
13	0,3	0,2	Oval	0,04	Matjordsficka.	Utgår
14	0,4	0,3	Oreg.	0,1	Stubbrest.	Utgår
15	0,2	0,2	Rundad	0,04	Fyllning av matjordsinblandad gråsvart sand. Svagt rundad bottenform.	Stolphålsbotten?
16	0,3	0,3	Oreg.	0,03	Matjordsficka.	Utgår
17	0,4	0,4	Oreg.	0,01	Matjordsficka.	Utgår

LUNDS
UNIVERSITET

L2020:6441, 6442; L2019:7620, 7623

INSTITUTIONEN FÖR ARKEOLOGI OCH ANTIKENS HISTORIA
ARKEOBOTANISK ANALYS | RAPPORT 2021 | MIKAEL LARSSON

Uppdrag arkeobotanik
Institutionen för arkeologi
och antikens historia
Lunds universitet
Box 188
221 00 Lund
Telefon 046 – 222 36 20
Mobil 0768 – 035 681
E-post mikael.larsson@ark.lu.se

<http://www.ark.lu.se/forskning/uppdrag-ark/>

Författare: Mikael Larsson
Uppdragsgivare: Bohusläns museum
© Bohusläns museum & Institutionen för arkeologi och antikens historia, Lunds universitet 2021

INNEHÅLL

BAKGRUND.....	3
METOD OCH GENOMFÖRANDE.....	3
RESULTAT & SAMMANFATTNING.....	3
REFERENSER	5

BAKGRUND

Den arkeologiska förundersökningen berörde fyra fornlämningar längst med väg 165 mellan Tingvalla och Hällevads i Tanum och Munkedals kommuner: L2020:6441 och 6442, samt L2019:7623 och 7620. Utifrån undersökningen tolkas de arkeologiska lämningarna på lokalerna att domineras av bebyggelsepåspår från brons-järnålder. I samband med undersökningen insamlades jordprover ur arkeologiska kontexter för makrofossilanalys. Prover togs ur bebyggelselämningar såsom gropar, stolphål och en härd.

Det övergripande syftet inför den arkeobotaniska analysen gäller huruvida det makroskopiska innehållet i proverna kan komplettera de arkeologiska tolkningarna och om materialet kan säga något mer om anläggningarna och något om aktiviteter på platserna. Analysen omfattades även av ett kvalitativt urval av ¹⁴C-material.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

Jordprover för makrofossilanalys togs av arkeolog under fältarbetets gång. 12 prover samlades in från anläggningar inom fyra fornlämningsområden: 7620 (1 prov: A5), 7623 (4 prover: A2, A6, A7, A19), 6441 (4 prover: A10, A20, A25, A26) och 6442 (3 prover: A1, A9, A27). Proverna togs ur torra kontexter där enbart förkolnat växtmakrofossil fanns bevarat. Proverna preparerades enligt flotteringsmetod beskriven av Kenwards m.fl. (1980) och Wasylikowa (1986) vid institutionen för arkeologi och antikens historia vid Lund universitet. Provolymen varierade mellan 0,3–1,2 liter per prov. En sikt med 0,4 mm maskvidd användes och materialet analyserades därefter under stereomikroskop med 8–80x förstoring.

Den makroskopiska analysen inriktades på växtmakrofossil (t. ex. sädeskorn, fröer, agnrester och nötskal). Analysarbetet omfattade även utplock av växtmaterial lämpligt för ¹⁴C-datering.

RESULTAT & SAMMANFATTNING

Resultatet av den arkeobotaniska analysen visade sig innehålla endast ett fåtal makroskopiska växtfynd. Av de prover som analyserades innehöll 4 av de 12 proverna bevarat växtmakrofossil i form av sädeskorn, fröer och nötskal. Dessa växtrester påträffades i fornlämningsområdena L2020:7623 och 7620. I några av proverna förekom träkol i mindre omfattning. Proverna innehöll en del rottrådar och enstaka färska frön. Dessa betraktas som recenta och noterades inte som fynd. Samtliga växtrester som redovisas är förkolnade.

Spår av odling i det analyserade materialet var begränsat till sädeskorn och dessa påträffades i prov A2 från en anläggning tolkad som en möjlig härdrest. Bland sädeslagen som var representerade fanns ett mindre antal sädeskorn av emmer vete och skalkorn, samt några ospecificerade sädeskorn. Utifrån dessa sädeskorn är det svårt att bedöma spannmålsodlingen vid området annat än att sädeslagen kan betraktas som vanliga under yngre bronsålder och äldre järnålder.

En annan växt bland makomaterialet som kan kopplas till konsumtion var hassel. Fynd av hasselnötsskal påträffades i prov A2 och A6. Förkolnade hasselnötsskal är vanliga fynd vid arkeologiska undersökningar. Detta kan bero på att det hårda nötskalet med fördel kan bevaras vid en brand, men kan samtidigt bero på att hasselnötter var vanligt som föda. Hasselnötter är energirika och innehåller stora mängder fleromättat fett och protein. Att de är vanliga fynd i härdar kan spegla hur nötterna mildt rostades för att göra det lättare att knäcka eller mala nötterna, eller för

att öka nötternas hållbarhet. Hasseln har haft stor betydelse under förhistorian och långt in i modern tid, inte bara för sina nötter, men som ett värdefullt material till slöjd.

Det makrofossila materialets sammansättning erbjuder även information om vegetationen på boplatserna och de närliggande markerna. Växter som identifierades i frömaterial och som kan förekomma som åkerogräs och ruderatmarksväxter, dvs. växter som är allmänt förekommande i gårdsmiljöer eller i vägkanter, är åkerspärgel och grässtjärnblomma. Åkerspärgel trivs i mager, ofta sandig mark och är vanlig i åkermark. Som ogräset kan växten ha följt med spannmålsskörden och spridits på boplatserna i samband med att man har hanterat säd. Fyndet består endast av ett frö, men ger en antydning om näringsförhållanden av den brukade jorden i området. Grässtjärnblomma är vanlig på ganska torr, mager mark och växer bland annat i gläntor och ruderatmark. Växten är även en torrmarksväxt som företrädesvis växer i torr ängsmark. Materialet är dock för litet för att säga något mer om ängsmarker och i vilken mån de nyttjats för bete eller foderinsamling.

Starr finns företrädesvis i fuktiga miljöer. Fyndet av ett frö från detta släkte speglar troligen att inslag av denna typ av miljö fanns i närliggande omgivning av boplatserna. Ett flertal arter inom släktet starr förekommer bland annat i fuktiga ängsmarker. Att fröet av starr påträffades i en grop (A5) inom boplatserområdet kan spegla att växter från dessa miljöer insamlades och hanterades på olika sätt, exempelvis som foder eller att det kan ha nyttjats som fnöske för att antända brador och därefter hamnat som avfall i gropar.

Sammanfattningsvis har makrofossilanalysen av växtmaterial från fornlämningarna bidragit till en inblick i den agrara ekonomin och då i första hand är det spannmålsodlingen. Vi ser även tecken på gräsmarksflora som kan spegla att man i viss mån kan ha nyttjat gräsmarker för bete- och foderinsamling.

Nedan presenteras de provresultat från förundersökningen som innehöll makrofossilt växtmaterial.

Fornlämning 7620

A5. Grop. I provet fanns ett frö av åkerspärgel (*Spergula arvensis*) och ett frö av släktet starr (*Carex* sp.). I övrigt fanns mindre inslag av träkol.

Fornlämning 7623

A2. Möjlig härdrest. Provet innehöll sädeskorn av emmer vete (*Triticum diccicum*) (6), skalkorn (*Hordeum vulgare*) (2), och 5 ospecificerade sädeskorn. Dessutom påträffades en agnbas av emmer vete. I övrigt innehöll provet ett hasselnötsskal (*Corylus avellana*), och ett frö av grässtjärnblomma (*Stellaria graminea*). I provet fanns även mindre inslag träkol.

A6. Stolphål. I provet fanns fyra hasselnötsskal (*Corylus avellana*), samt mindre inslag av träkol.

A19. Stolphål. I provet fanns ett frö av grässtjärnblomma (*Stellaria graminea*), samt mindre inslag av träkol.

REFERENSER

- Kenward, H.K., Hall, A.R. och Jones, A.K.G. 1980. A tested set of techniques for the extraction of plant and animal macrofossils from waterlogged archaeological deposits. *Science and Archaeology* 22: 3-15.
- Wasylikowa, K. 1986. Analysis of fossil fruit and seeds. I Berglund, B.E. (red.), *Handbook of Holocene palaeoecology and palaeohydrology*. John Wiley & Sons Ltd., 571-590.

LUNDS
UNIVERSITET

www.ark.lu.se

LUNDS UNIVERSITET

Box 117
221 00 Lund
Tel 046-222 00 00
www.lu.se

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Telefax:
018 – 55 5736

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Mattias Frisk
Bohuslän Museum
Box 403
451 19 UDDEVALLA

Resultat av ^{14}C datering av makrofossiler och träkol från Väg 165, Skåneröd, Munkedals Kommun och Säm, Tanums Kommun. (p 3831)

Förbehandling av makrofossiler:

- 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
- 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
- 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
- 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-71912	7623-A2	-23,7	3 516 ± 31
Ua-71913	7623-A6	-26,2	2 817 ± 31
Ua-71914	6441-A10	-26,3	8 137 ± 36
Ua-71915	6442-A1	-27,0	4 491 ± 32
Ua-71916	7623-A19	-26,6	4 914 ± 33

Provet 7620-A5 kunde ej dateras på grund av ett tekniskt fel.

Med vänliga hälsningar

Karl

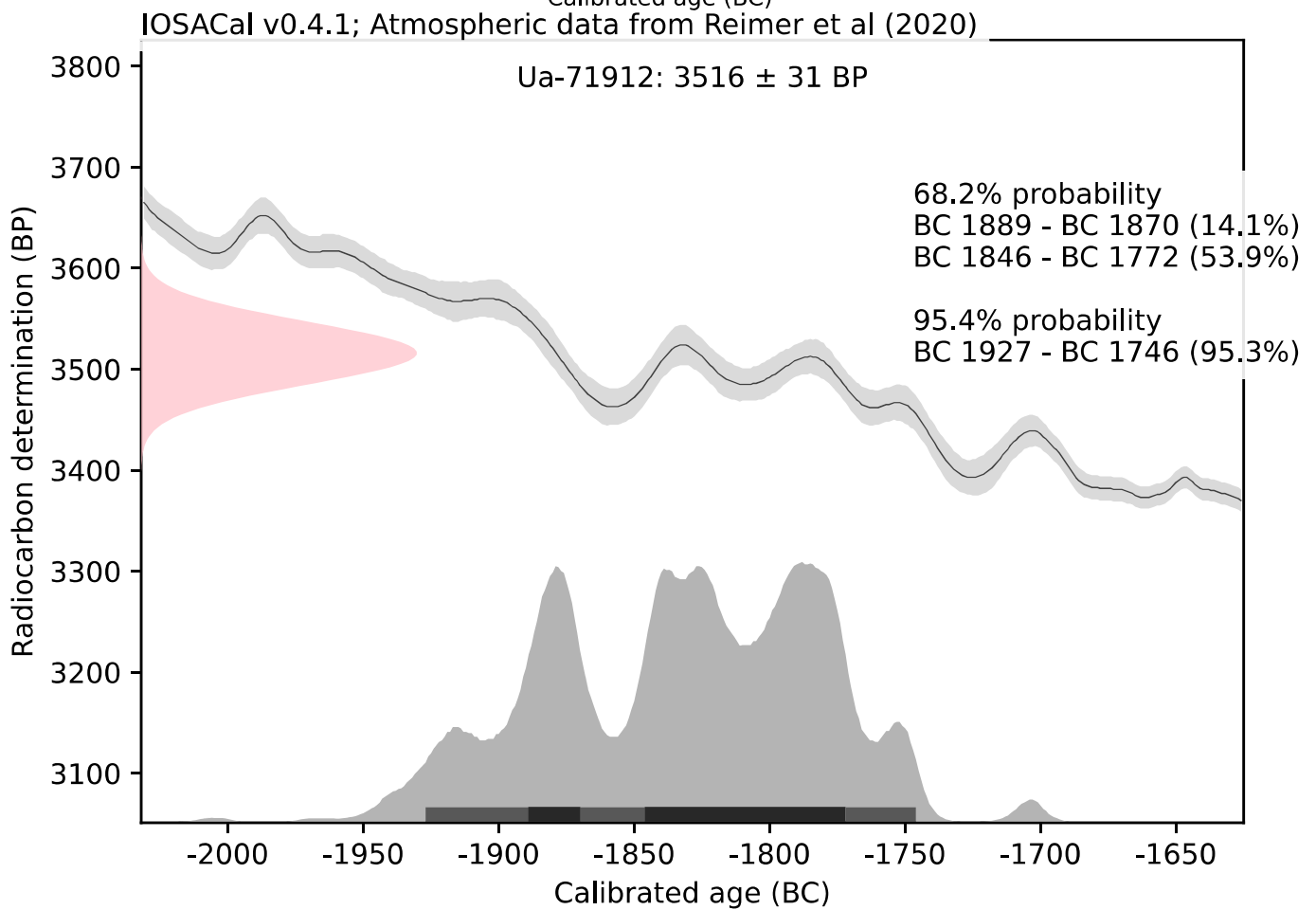
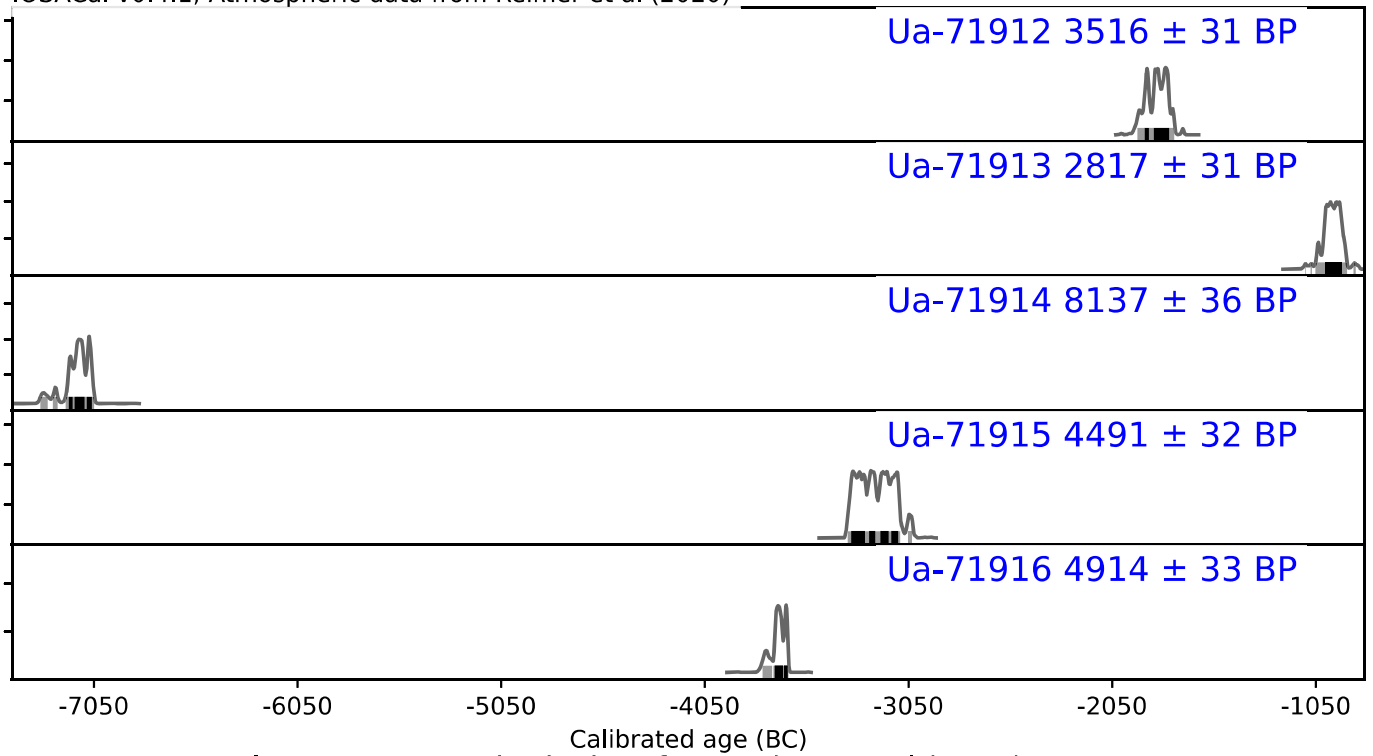
Håkansson

Karl Håkansson/Lars Beckel

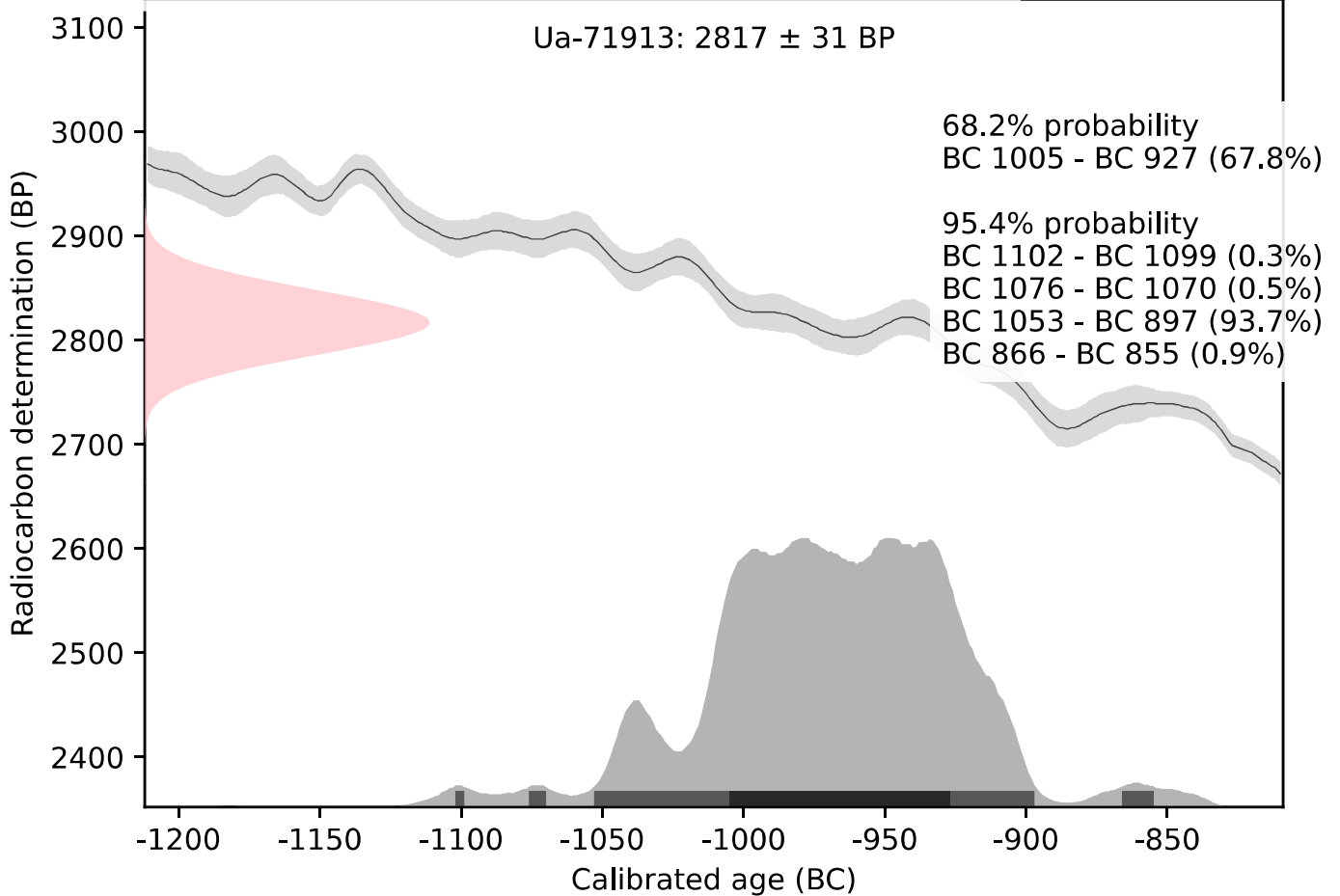
Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2021.11.09
14:21:15 +01'00'

Kalibreringskurvor

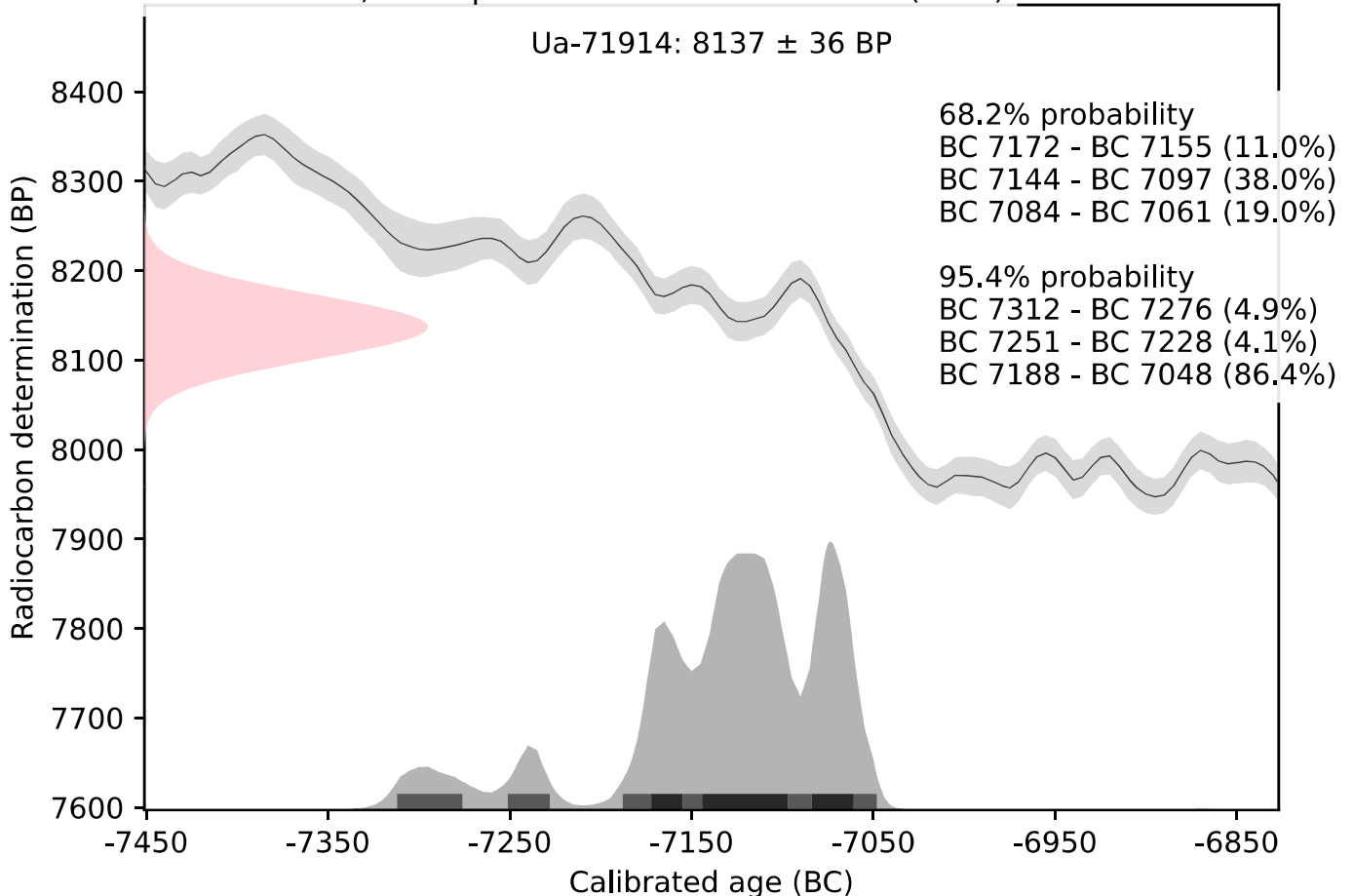
IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

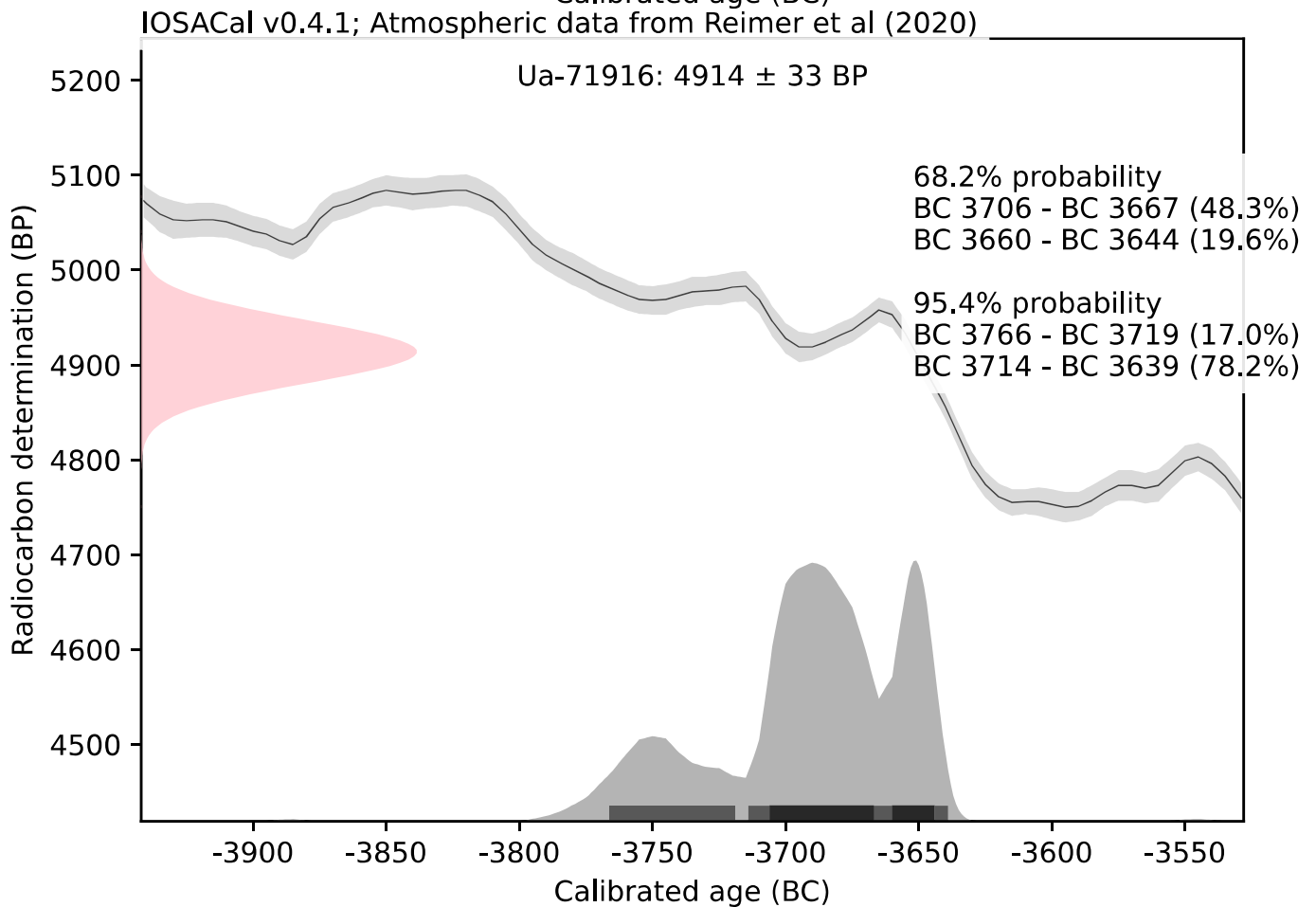
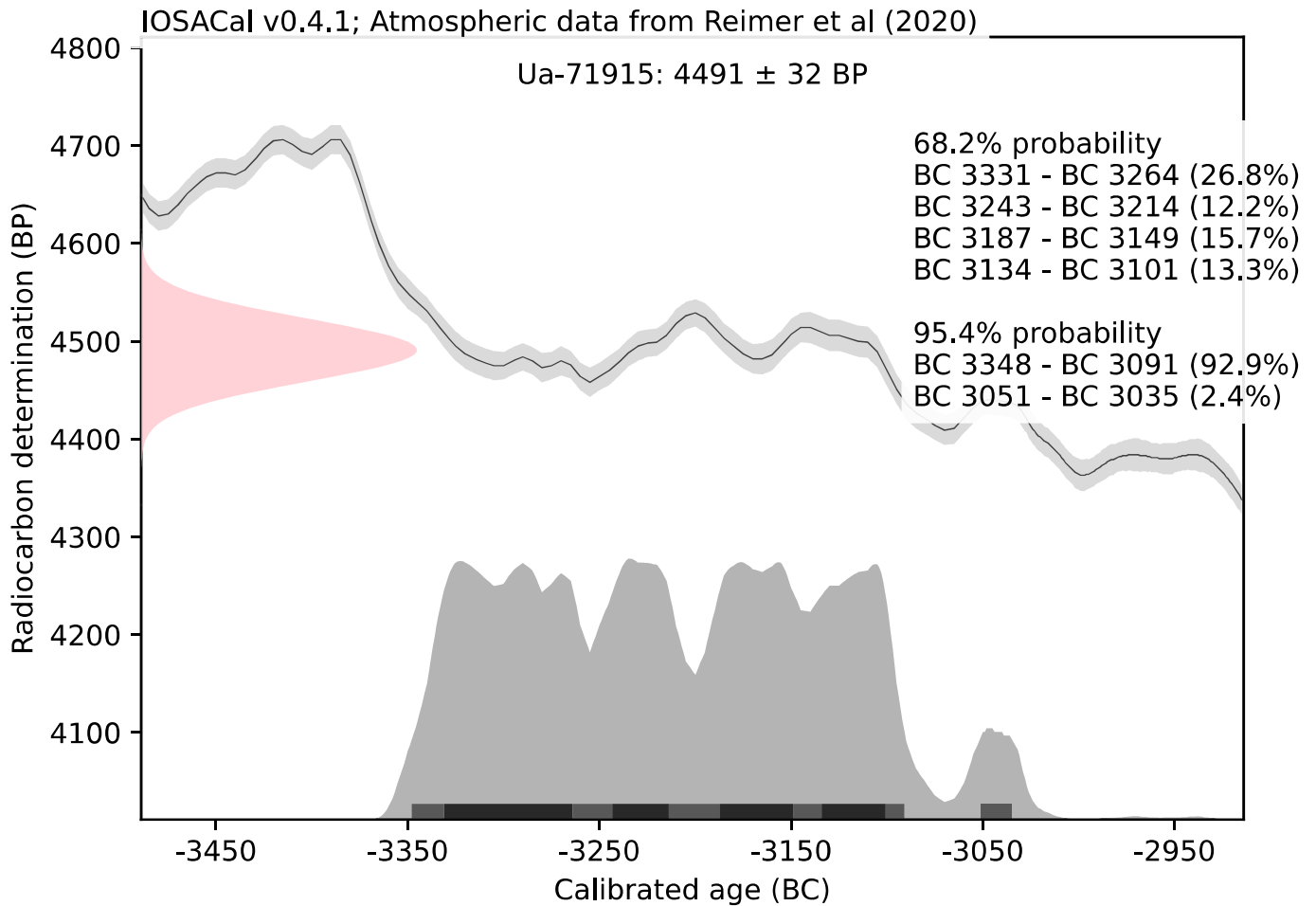
IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

Metalldetekteringsrapport

Undersökning med metalldetektor i samband med arkeologisk förundersökning längs väg 165, fnr: L2019:7623 och L2020:6441, Tanums och Munkedals kommuner, Bohuslän

Metalldetektormodell som användes: XP DEUS 11”

Undersökningen:

Arbetsmetod och utförande:

En systematisk metalldetektering utfördes i flera steg och med olika moment inom följande fornlämningar:

L2019:7623

Vid undersökningstillfället fanns flera öppnade sökschakt vilka senare lades igen. Först avsöktes matjorden en gång från ytan runt de upptagna schakten. Därefter detekterades alla framtagna anläggningar nere i schakten. Avslutningsvis metalldetekterades matjorden i de igenlagda schakten.

L2020:6441

Vid undersökningstillfället fanns flera öppnade sökschakt. Först avsöktes matjorden en gång från ytan runt de upptagna schakten. Därefter gick dumphögarna från dessa över med metalldetektor. Avslutningsvis detekterades alla framtagna anläggningar nere i schakten.

Vid avsökningarna av matjordslagret negligerades generellt utslag från järnföremål medan alla andra kontrollerades. Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1850 eller med osäkerhet kunde dateras i fält togs upp och mättes in med GPS. Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid (d.v.s. efter 1850) tillvaratogs inte.

Vid detekteringarna av anläggningar/strukturer beaktades alla typer av metallutslag.

Fältarbetet utfördes den 3/6 samt 8/6 2021.

Detekteringssituationen: (fysiska faktorer som påverkar detekteringsresultatet) –

På L2019:7623 utfördes arbetet på igenlagda schakt samt på nerkörd gräsvegetation runt dessa.

Kring schakten på L2020:6441 var öppen, nyharvad åker.

Arbetet utfördes vid meteorologiskt gynnsamma förhållanden.

Jonas Paulsson (Arkeolog och metalldetekteringsspecialist)

Schulz Paulsson Arkeologi AB

mob. 0701733223

e-post: stavershult@gmail.com

